

PÖSTYÉN FÜRDŐ CSÚZ. KÖSZVÉNY.
ISCHIAS, IZZADMÁNYOK ELLEN
 Az 1907. évben 12,000 beteg lelt gyógyulást e csodás gyógyerejű forrásoknál. 60 fok C. radiumtartalmu iszap-fürdők. Az utolsó évben 5 millió értékű befektetések létesültek. Szállodák, panziók, fürdők. Prosp. félvil. nyújt a Fürdőigazgatóság.

Betegtoló-kocsik
 az utcán és szobában való használatra. Képes katalógus ingyen.
 Keleti J. Bpest, Koronaherceg-u. 17.

Sporteszköz, háló- és kötélgyártó ipartelep.
Tennis- és tornatermek
 teljes berendezés.
 Támászek, függő, turista-zsák, lóháló, tekejáték, kerti bútor, ponyva, zsák és zsinór legelőbb beszerzési forrása:
Seffer Antal
 Budapest, Károly-utca, boltsz. 12.
 Központi városkás épület.
 Képes árjegyzék kérésre ingyen.

Feltűnést keltenek
TITANIA gőzmosógépek
 az előbbihez képest 1/3 idő alatt
Egy gyermek mossa vele
 a ruhát hófehérré.
 Minden gépet próbára 55 koronától feljebb.
 Képviselek kerestettek. Bizonyítványok, prospektusok ingyen. 12607
TITANIA-művek, Wels 179
 O.-Oester.

HÖLGYEK KEDVENCZE
 Ez az elnevezése a Rogátsy-féle pipere-boraxnak, mely a legkiválóbb test- és arczápoló szer és amelynek nincs szüksége más reklámra, mint egyszeri próbahasználata. A ki egyszer használja a Rogátsy-féle pipere-boraxot, hűséges marad ahhoz egész életére. Kapható minden gyógyszerárban, drogueriában és fűszerkereskedésben.

Parád gyógy-fürdő
 Heves-megyében. Gr. Károlyi Mihály tulajdona.
Megnyilik május 15-én.
 Vastimsós fürdővel és hidegvízgyógyintézzel, égvényes káposztavíz, természetes arzén és vas-tartalmu vizekkel. Lakások kiválóan — uradalmi kezelési alatt állnak. — a vendégek elhelyezése díszes külön csarnokban bírtat minn Veresghy István jó hírnevű konyhájára van bízva. Az évad május hó 15-től szeptember hó végéig tart és pedig az előévad május hó 15-től június hó 20-ig, a főévad június hó 21-től augusztus hó 20-ig, az utóévad augusztus hó 21-től szeptember hó végéig. — Elő- és utóévadban a lakások 50 százalékkal olcsóbbak az állandó vendégeknek. Fürdőházban és folyosók gőzfűtéssel vannak ellátva. Posta, távírás és távíráskutató a fürdőtelepen. Prospektussal és minden félvilágosítással készségesen szolgál egész éven át a fürdőigazgatóság.

FÖLDES MARGIT CRÈME
 LEGJOBB ARCSZÉPÍTŐ SZER

WRIGHT amerikai law-tennis Kertész Budapest, Árjegyzék
DITSON amerikai raketlfej Tórnánál, Kristóf-tér. Ingyen.

MATTONI FÉLE GIESSHÜBLER
 termézetes égvényes SAVANYÚVÍZ.

Jövedelmező mellékpar. **HOMOK — ARANY** Csekély befektetés.
 ha cementtel lesz keverve és kézi vagy erőüzemre berendezett gépeinkkel elismert elsőrendű betonfalazóteglák, cementfödésesek, fali és padlólapok, vályuk, csövek stb. gyártásra fel lesz dolgozva. A gyártás egyszerűségénél fogva mindentől fizhető hol homok, kavics, vagy salak stb. áll rendelkezésre. Ajánljuk üzemünket megtekinteni. Gépek különböző árakban. — 66. számú jegyzék ingyen. **Levelezés magyar nyelven.**
Leipzigier Cementindustrie Dr. Gaspary & Co.
 Markranstädt bei Leipzig. 12771
 Különlegességi gépgyár homok értékesítésére.

GRAND PRIX PARIS 1900 ST. LOUIS 1904
PIANOS, HARMONIUM
SCHIEDMAYER
 PIANOFORTEFABRIK
 vorm. J. & P. SCHIEDMAYER
 K.u.K. Hoflieferanten
STUTTGART
 Neckarstr. 12.
 Egyedüli képviselet Magyarországon részére:
Chmel J. és Fia Budapest, Gizella-tér.

ÉKSZEREK, EZÜSTNEMŰEK,
 gyári áron egyházi szerek, órák, angol francia és china-ezüst disztárgyak, a legújabb angol rendszer szerint beszereshetők **részletfizetésre**
Sárga János ékszergyártó Kolozsvárt.
 Képes nagy árjegyzék ingyen.

Új zseb-messzelátó kompaszszal és tükörrel
 összecsapathatara, nagy messzelátással, egyáltalán nagylóvó, gyújtóórg és zsebtükör gyanánt használható, kényelmes zsebben hordható, darabonként csak k. 1.30, 3 db k. 4.—. Ha nem tetszik, pénz vissza. — Székhely: előfizetés vagy utóvétel mellett. — Cs. és kir. udvari szállító
Konrad János szállítóháza Brűx 1268. sz. (Csehország).
 Ingyen és bérmentve küldöm kívánatra minceknék 1000 darabig 3000 képpel.

Rozsnyay Pepsin bora.
 Kellemes ízű, kiváló jó hatáson ezér étvágytalanság, rendelen emésztés és gyomor- gyengesség ellen.
 Étkezés közben véve, megóv a gyomortelheléstől. Egy üveg ára 3 kor. 20 fill.
 12293 Kapható: minden gyógyszerárban valamint
ROZSNYAY MÁTYÁS gyógyszerárban
 ARAD, Szabadság-tér.

RÉZBUTOR
 12575 **VAS-SZOBABUTOR**
 gyártmányaink, modern, stilszerű kivitelben városi üzletinkben kiállítva megtekinthetők. Eladás jutányos árak mellett. Árjegyzékét ingyen és bérmentve küld.
PÁPAI és NATHAN vas- és rézbutor gyár
 Budapest, VI., Andrássy-út 1.
 (Foncieri palota).

Csodás és biztos hatáson **arcztisztító és szépitőszerek** melyek nem csak hazánkban, hanem az egész világon közkezdveltségnek örvendenek, a **KRIEGER-féle AKACZIA**
-CRÈME 2 K.
-PUDER 1 K.
-SZAPPAN 1 K.
 Pár nap alatt eltávolít szeplőt, májfoltot, mitesszert, stb. Biztos, hogy nem ártalmas, hanem fiatalítja, szépit az arcot. Kapható a „KORONA” gyógyszerárban, Budapest, VIII., Kálvin-tér (Baross-sz. szél). 12617 Postai szétküldés naponta.

22. SZ. 1908. (55. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, MÁJUS 31.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A „Világkronika”-val negyedévenként 80 fillérel több. Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldíj is eszanolandó.

A BUDAPESTI VÖRÖSMARTY-SZOBOR.
 ritmikus vonalrendszerével, üde, friss hangulatával meleg, szubjektív érzéseket tud fakasztani lelkünkben. Szerencsés és ötletes az alapfogolata s hasonló a művészi megoldása. Elrendezése szerves, egységes tolmácsolója annak az érzésnek, melylyel a magyar nemzet a Szózat nagy költője iránt mindenkor viseltetett.
 Nem is annyira Vörösmartynek, az embernek megörökítése a szobor, mint inkább a „Szózat” beszédes szimboluma. Szobrászati szempontból Vörösmarty képmása nincsen hangsúlyozva. A költő alakja inkább csak pszichológiai káposzt gyanánt szerepel: az alapfogolattól művészi járuléka.
 A monumentális szobor fölélel törekvő vonalainak középpontjában, széles terepű márványpadon, ülő helyzetben van ábrázolva a költő. Férfikora teljében, körszakállal, magyar viseletben, mely korát jellemezte. Csendes mérengésében kissé előre hajlik. Gazdag képzelete ott száguldoz valahol a jelentős nemzeti eszmények derűs égboltján. Nemes érzés, jószág és szelidség sugárzik arczáról. Művészi megjelenítése keresetlen és poétikus érzékkel van bekáposztolva a körötte ünneplő és lelkesedő tömeg hangulatába. Odalent, a csendes merengésben ülő költő pedeszálja körül ünneplő zajlik. Nagy nemzeti ünneplő! Joga, jussa van hozzá mindenkinek! Gondosan stílizált csoport

VÖRÖSMARTY SZOBRA A LELEPLEZÉS UTÁN. — Balogh Rudolf félvétele.

VÖRÖSMARTY SZOBRÁRÓL. — A BALOLDALI MELLÉK-CSOPORT.

portok ügyes elrendezésben sorakoznak egymás mellé, képviselve van bennük a társadalomnak minden rétege. Az iparos, a pásztor, a mezei munkás, a főúr, — mindmegannyi lelkes és együttes szószólója a nemzeti érzésnek s a faji összetartozásnak. A nemzeti imádság áhitata, az együttes érzés és lelkesedés lágy és ritmikus vonalakban jut kifejezésre.

A szobornak minden pontján egy közös érzés, egy közös gondolat csillan meg: a «Szózat» lelkesítő és bensőséges alapgondolata. A szobor előterében balról a nehéz, kemény munkát végző iparos-család foglal helyet. A «Szózat» megcsendülésére a műhely atlétiája leteszi pörlyét, otthagyja ülővasát, magához szorítja kis fiát, hogy tanuja legyen a nemzeti imádságnak. Egy gyöngéd, lírikus jelenetnek adja át a művészes ezután a gondolat vezetését. A dolgozó család előtt egy gyűgyűgő kis leány csaknem szabadon álló alakja adja az átmenetet. Jobbjában ünnepi bokrétát tart, baljával belekapcsolódik a guirlandeot tartó nő alakjába. Mellette mintegy rokonai összhangzásban a díszmagyar ruhás előkelő férfi, komoly nézője és figyelője, az oldalán álló kis leánynyal, a nagy és jelentőségteljes nemzeti ünnepnek. Ezután a piedesztál sima mezejére vetődik tekintetünk. Ugyanaz az érzés hatja át az előtér jobboldali csoportjait is. A sort egy madonnaszerű női alak nyitja meg, karján a gondtalanul ülő csecsemővel; önállóan is művészi személyesítése lehetne az anyai szeretetnek és a lelkes honszerelemnek. A sziklás háttér egy keskeny kiugrású fodra mögött egy öreg magyar paraszt, csöndesen, illedelmesen meghúzódva, botjára támaszkodva, bensőséges áhitattal mormolja a nemzeti imádságot. Igazi magyar típus, azok közül való, kik az est reszkető homályában, pattogó rőzse tüze mellett, érdekesen s tanulságosan mesélnek az unokáiknak régen letűnt, régi jó időről. Szenvedélyesen, az ifjúkor lelkes páthoszával zengi a «Szózatot» egy kis diák, a ki már át tudja érezni a nemzeti ünnep gondolatit. Messziről jöhetett az a mezei munkás-csoport, mely az előtér jobboldali csoportozatait lezárja. A «Szózat» ritmusa, mint a friss tengerár, őket is odasodorja az ünneplő tömegbe. Látni, hallani és énekelni akarnak ők is.

A «Szózat» felséges, szívekbe zengő dallama végigvonul a tömegen. A háttérben ülő úri-leány, a felnőt diák eszünkbe juttatják a nagy márczius ifjúságát. Mellettük áll az erdők-mezők tiszta levegőjéből ideszakadt egyszerű pásztorfiú. Pompás művészi pendantja a természetes pásztorleány. A vadvirágos mezők Flórája. Nem maradt el az öregségtől erősen bárázdált matróna sem. Gyönyörűsége van unokájában, kit odahozott, hogy egyszer majd ő

is megértse a nagy költő örökségül hagyott intelmét: «Hazádnak rendületlenül, légy híve óh magyar...» Ezek a költőileg megkomponált csoportok adják meg jellemét Kallós Ede és Telcs Ede szobrának.

A szobor harmónikus összbnyomása az előtér csoportjaira esik. A háttér alakjai külön-külön jól megfigyelt genre-alakok, de a «Szózat»-ot éneklő tömeg érzése csak a tompított visszhang erejével rezdül át szívükön.

A lágy körvonalakban futó kettős talapzatot Márkus Géza építész tervezte. A jeles építész munkája szerényen simul a szobor alapvonalaihoz, nem kiáltó a riktó keretek módjára — az alsóségért s épen ezért lényegesen hozzájárul a szobor egységes művészi hangulatához. Harasztí mészkőből készült a talapzat, melynek anyaga épen oly simára csiszolható, mint akár a márvány. A lábázat huszonhárom mészkőtömbből van megépítve. A szobor-csoportok a fálakkal együtt huszonegy részből vannak összeállítva. A szobor minden fugája gondos bedolgozású s az egyes részeket belső forrasztású vaskapcsok foglalják össze. Hatalmas tömbökből, valóságos márvány-sziklákból faragták a szobrot Carrarában s az utolsó simításokat részben a kifaragás színhelyén, részben idehaza végezték rajta a művészek. A szobor átlós magassága meghaladja a nyolcz métert.

Szobrászatunk alig négy évtized alatt nagyot fejlődött. A haladás arányairól érdekes adatokat és bizonyítékokat szolgáltat a két Vörösmarty-szobor összehasonlítása. Szobrászatunk bölcsőkorát jelzi a székesfehérvári s jelentékeny művészi fejlettségről tesz tanúságot a budapesti.

Az új szobor pályázatánál mintegy negyven pályamű versenyzett az elsőbbségért. Az első pályázat a kivitelre nézve meddő maradt s csak a másodikon dől el a megbízatás sorsa. A nagy versenyből Kallós Ede terve került ki győzedelmesen, a ki már az eszmei pályázaton is a «Szózatot» vette alapgondolatul. A szobor létesítésének művelődéstörténeti fontosságú eszméje az Otthon írók és hírlapírók köréből pattant elő. Az ujság krónikásai országos mozgalmat indítottak a gyűjtésre s szavuk hozzáférésközött a magyarság szívéhez, a társadalom minden rétegéhez.

A lelkesedés országiszerte hatalmas arányokat öltött s nem kellett soká várni, hogy egybegyűljenek azok a fillérek, a melyeknek ezreiből most itt emelkedik a szobor. A «Szózat» meghihlette a koldust is, ki a lelkesedéstől könnyező szemekkel indította útnak összes családi örökségét: egyetlen máriás huszasát. «Valamikor réges-régen én is jó módban éltem, — írja Liszkay János, a Szent Antal kenyerére szorult ungvári koldus. — Most már

nincs más egyebem, mint egy ezüst máriás huszasom, melyet anyántól örököltem. Kérem a szoborbizottságot, olvasszák be a halhatatlan költő szobrának érzébe, hadd vegyüljön vele össze — a koldusnak is a kincse!...» A szobor márványból készült, a koldus máriás huszasát nem olvashatták bele a kívánság szerint a szoborba, hanem a «Szózat» első mondatának ragyogó aranybetűi alá illesztették a márványba, hadd hirdesse örökre azt a lelkesedést, melylyel ez az emlékmű megszületett. Emlékezetesen szép, diadalmas örömműnek volt május 24-ike, a szobor leleplezésének napja. A királyi hercegtől lefelé jelen volt és lelkesedett a társadalom minden osztálya. Ezekre ajakán harsant fel a «Szózat», lehullott a lepel, a nemzeti imádság ritmikus dallamát átvette, visszazengte a márvány s az ihletett művésztől vésett kőben örökre szól, biztatón s lelkesítőn a «Hazádnak rendületlenül...»

Csudáky Bertalan.

REGÉNY.

Kilencz kis táviró kisasszony
Oly aggodalmas reggel óta;
Lesik a jelzést: «Semmi, semmi!»
«Ah, jöjjön bár! Fordulna jóra!»
És illan a perc, száll az óra.

Egy tiszt szolga hozta reggel,
«Válasz fizetve...» — a szöveg:
«Ha nem jó hír, hogy megbocsátott
Ma délig; — jól van! Nem szeret!
Egy kis golyó... Adieu! Megyek!»

Ah, — tíze jár! (A hadnagy úr most
Gyűjt káromkodva egy szivarra,
Biztatja bőszen a szakaszt, hogy:
«Át! Jobbra nézz, — és indulj balra!»)
«— Tíz óra, hajh!» — «Ma délre halva!»

«Beszterce!» — «Semmi! gabnaárak!»
«Ez az!» — Ujsághírek csupán!
Az arcuk ég, a szemük könnybe,
Úgy les szorongva mind a hány,
— Kilencz kis szorgos, szürke lány.

«— Tíz óra!» (Valaki e perczben
Hölgyére gondol — mosolyog.)
«— Óh, — végre!» És megcsuklón, félve,
Mint síró asszony remegése,
Zörren a gép, — s kopog,
— «Nem haragszom! Rád gondolk!»

A fülledt terem egy sóhajtatás,
A zörgő munkaszaj pihen...
— S villanó, fátylas szárnyon szállva
Átcsillan a regény varázsa,
— Rejtett, szerelmes, idegen —
Kilencz szegény, jó kis szíven.

F. Kafka Margit.

ANTIK ÓRA.

Bús, alabástrom szlopfejekon
Méláz az óra, antik ébenóra,
Üveggarang alatt halkán lebeg
Monoton, ódon, fáradt mutatója.

Virrasztok egy kopott, rőt szőnyegen,
Lelkembem mélabúnak hangfogója,
Aranyport szítál rám ma a jelen
S nótába fog az ódon ébenóra...

A dallam megtörik az üvegen.
Ó ez üveg a mult bús hangfogója,
Ott virraszt benn napokon, éjeken
Hűnyt álmaim elnémult indulója.

Ó komor óra, rokonom nekem,
Percezőg perczek beteg mutatója,
Üveglékem kong komor csöndesen,
Fáradtan száll a múltba mutatója!

Juhász Gyula.

A LÁPON.

Elbeszélés. — Irta P. Ábrahám Ernő.

— Most kell néki jönni — gondoltam.
A következő perczben már nyitott is az ajtó,
s beszólt rajta az öreg Veréb István.
— Mehetünk? — kérdezte.
— Mehetünk, — feleltem, vállamra akasztva
a puskát és a tarisznyát. A kulacsot az öregre
bízám.

Pár percz mulva már kívül is voltunk a
kis rövid falun, s megcsapott bennünket a
közeli lóp nedves, hűs levegője. Rengeteg bibicz
keringett a levegőben síró kiabálással; a gye-
pűn is egész falkák begyesekedtek.

Egy gyalogősvényre vágunk, a mely egye-
nesen a nádasnak futott, a hol szűk, ritkán
járt csapásba veszett. Zsombékról-zsombékra
ugrálva haladtunk a czimeres nád közt. Elöl
az öreg, utána én. Szótlanul mentünk, s el-
gondolkozva hallgattuk a nádbojtról-nádbojtra
szökő nádi veréb czerregésbe csapó tiri-tirijét.
A közelben vígan tornászott a nádszálakon a
nádi czinege, csegettűs cin-czin kiabálása
árlta el.

Jó darabon mehetünk már, mikor végre
szaporodni kezdett a fehér csillagvirág. Sok-
helyt alni látszott tőle a nádüstök, úgy be-
futtotta.

— Nemsokára helybe leszünk — mondotta
az öreg. Csakugyan ritkulni kezdett a nád s
itt is, ott is nagyobb-nagyobb résen tetszett át
a tisztás.

Még egy pár ugrás, s a szélén voltunk.
Nagy, buja, pázsitos aljú, náddal, kákával
szegett kerek, néhol meg-megkönyöklő térség
nyújtózott előttünk. A tulsó szélén egy kiugró
nádsor megett valami kunyhó rejtőzködött.
Csak kontyos teteje nézett ki belőle épen
zsinór irányban egy közeli falu tornyával.
A torony is úgy látszott, mintha a nádból
nőtt volna ki.

Egyenesen a kunyhónak tartottunk. Ösztön-
szerűen is könnyed, gyors lépésekkel halad-
tunk. Így is ingott, hajladozott alattunk a
báronyos ingovány, s éreztem, hogy szökik
lábam nyomába a víz.

— Láptuk! — mutatott az öreg egy helyre,
a hol bujában bokrosodott a kacagzó zöld
levelű páfrány, s a növényzet alján meg-meg-
csillámló felszivárgott vizen tányéros foltokban
terpeszkedett a vízi lenese.

Jobb oldalt, a hol egyhelyt éleeseb kanya-
rodással könyöklött meg a nád, nemsokára
megcsillant a lóp szélén a sík rónavíz. Eleven

A JOBBOLDALI MELLÉK-CSOPORT.

élet volt rajta. Itt is, ott is meg-megbukott a
vöcsök, s egy pillanatig csudálkozott, hogy
fiai egész másfelé buktak fel, mint ő, azután
kurrogva, káromkodva hitta őket össze, hogy
újra kezdjék a mulatságot. A ruczak közül is
sok megbukott, de a legtöbb csak fejét és
farkát merítette a víz alá, úgy görgicsélt.
Máskül meg a fekete szárcsa szaladt egy-egy
gyors iramodást valami jó falat hal után.
Kimerészkedett a nádsor aljáról a félénk vízi
tyúk is, de megijedt a saját árnyékától, s alig
győz visszazsúranni egy keskeny csapáson. A
víz felett ivelve szárnyaló sirályok szárnya
fehéren fényelt a nagyfényben. Hangos sirá-
sukba belé-belé kacagott a merész röptű ha-
lászcsér.

Kedvem lett volna puskahegyre fogni egy-
két ruczát, de túrtöttem magam.

— Majd holnap — gondoltam, — ha kutyát
kerít az öreg. Egy hét alatt lehetek ügyis
eleget.

Így lövés nélkül jutottunk a néhány törpe

rekettye társaságában rejtőzködő kunyhóhoz.
Tíz esztendő körüli gyerek játszadozott előtte
a földön; pár lépésre tőle egy délczeg daru
nézegetett bennünket, s nem lévén teljesen
tisztában ki voltommal, lassú, méltóságos óva-
tossággal odébb ballagott.

— Darú? — csudálkoztam kérdő formán.
— A fiamé — magyarázta az öreg.
— Hogy került ide?
— Tavaly őszszel löttem. A szárnya kapott
pár dömdarabot.

— Lött már másszor is?
— Régen, nagy néha. Még akkor fészkelt
mifelénk is, de most csak akkor látjuk, ha
költözik. Akkor is olyan magasan húznak,
hogy csuda, hogy úgy ide hallani a krugátá-
sukat.

— Hát ezt hogy löttem?
— Hát csak úgy, hogy nagyon szeles-fer-
geteges volt a tavalyi ősz, oszt sokszor meg-
pihentek. Három falkát is meglestem. Estétől
szürkülőleg hasaltam háromszor is, mégis csak
ezt az egyet tudtam elejteni.

— Szelid?
— Nem mondatnám, hogy valami kezes.
Hiába, nem természet. Hanem azért a gyerek
eléggé magához kapatta.

Lassan-lassan, míg beszélgettünk, s az öreg
néki készült a vacsora készítésnek, leáldozott
a nap. Biborban fürdött az egész nádas. Az ég
is szinte többféle színnel pompázott, mint
az éret ősi lomb. Azután bágyadni kezdtek
a színek, s elővetette szürkés, fátyolos árnyé-
kát az este. Egy-egy elkalandozott ruczapár
sűrű, ijedt hápogással igyekezett fészkére.
A gém is, belefáradva az egész napi lesésbe,
kinyújtotta nyakát, s alacsony röpüléssel sző-
kőtt közeli tanyájára. Csenedesedni kezdett a
lóp. Csak az eleven nádírigó nem akart se-
hogysé elálmosodni, s folytatta karicsoló fecse-
gését, hogy éjjelre se hagyja abba. Fáradha-
tatlantul pirregett a tücsökmadár is, s csak
akkor hallgatott el egy-egy rövid perczre, ha
megijedt a bagolyvisítástól.

Az öreg pedig készítette a halpaprikát, s
dicsérte:

— E csak jó lesz — mondta; — van benne
csuka is, kárász is, czompo is.

Közbe mellé sündörgőzött a Pista gyerek, s
szégyenlősen, lassú hangon mondta:

— Ides apám!
— Na! — volt a kurta felelet.
— Van ám nekem valamim.
Az apja úgy látszik, sejtette, mi lehet az a
valami.

— Hát hozd elő! — mondta.
Vagy ötven darab bibicz tojás volt a Pista
kincse. Ragyogó szemmel, de mégis illő piru-
lással hozta elő a kalapjában.
Az apja elismeréssel mustálta.

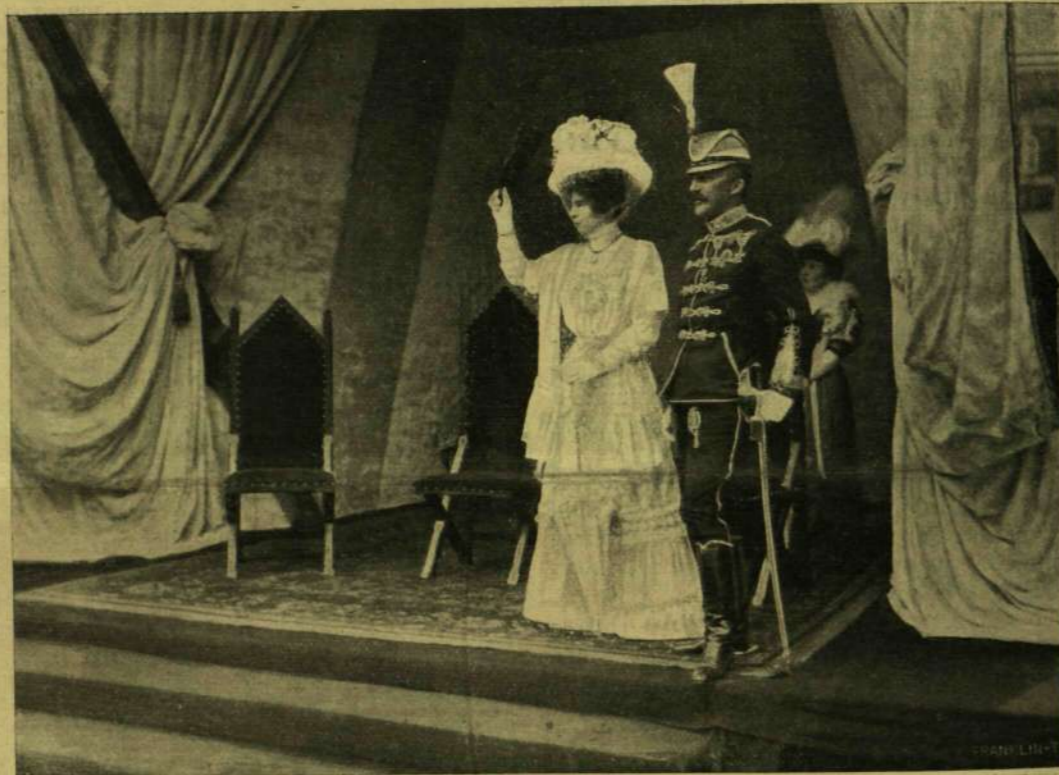
A HÁTSÓ MELLÉK-CSOPORT.

VÖRÖSMARTY-SZOBRÁRÓL.

JÓZSEF FŐHERCEG ÉS AUGUSZTA FŐHERCEGNŐ MEGÉRKEZNEK.

— Te szedted?
— Én.
— Szereti az urfi? — fordult most az öreg hozzám.
— Hallottam, hogy nagyon jó!
— De jó ám! A király se eszik jobbat!
Míg a halászlébe eregette az öreg a tojásokat, megint elkezdte a gyerek.
— Ides apám!
— Na!
— Láttam ám valamit!
— Mi te?
— Két olyan fehér madarat, mint tavaly előtt ides apámmal. Magasan repültek, s olyan sebesen húztak, mint a szálló felhő.
— Csak nem? — csudálkozott az apja.
— De bizony.
— Vajjon milyen tájról tévedhetett erre? — tűnődött az öreg.
— Milyen madárról beszélnek? — kérdeztem.
— A Pista látott volna hatyút — felelt az öreg.
— Láttam — erősítette a gyerek.
— Nem is gondoltam, hogy az is jár erre.
— Nagy ritkán. De itt le se száll, hanem költözik tovább.
Elgondolkozva hallgattunk mind a hárman. Az öreg a bogrács előtt guggolt, én pedig az

JÓZSEF FŐHERCEG ÉS AUGUSZTA FŐHERCEGNŐ A DÍZSÁTORBAN.

LENGYELEK A SZOBOR ELŐTT.

VÖRÖSMARTY SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSÉRŐL. — Balogh Rudolf felvételei.

égre bámultam. Itt is, ott is erőre kapott egy-egy csillag.

Pista törte meg a csendet.
Úgy látszott, egész neki bátorodott, pedig eleinte alig lehetett szavát venni,
— Ides apám!

— Na!
— Ilyen hatyúról mesélt Mihály bátyám?
— Persze, hogy ilyenről. Mihály bátyád sokat tud mesélni, nemhiába hogy gyakran jár a faluba.

A gyerek eltűnődött.
— Hát a daruról mért nem mesél soha?
— Lehet, hogy a daruról nincs is mese — mondta az öreg elgondolkozva. — Én legalább még nem hallottam.

— Pedig a daru van olyan madár, mint a hatyú! Meg mint akár a sas is! — mondta a gyerek erős meggyőződéssel.

Az öreg pedig levette a szolgafáról a bográcsot, aljához nyomta a tenyerét, s hogy nem sütötte meg, a mi a megfőzésnek biztos jele, vacsorára invitált:

— Ha meg nem vetné az urfi a szegénységünket.

Mire megvacsoráztunk, közbe-közbe nagyokat húzva a kulacsból, kigyuladt az ég egész pompájában. Szikráztak, reszkettek a csillagok.

Különb sötét volt az éjszaka, mert újhold ideje volt. A közeli nádsor itt is, ott is félelmes, titkos alakot öltött magára, s a káka meg a nád közül, s néha-néha a magasból is, titkos éjjeli hangok hallatszottak. Tele volt a levegő sejtelemmel, s a parázs is kialudni készült. Hasmánt feküdtünk körülötte. A gyerek néha-néha köhintett egyet-kettőt.

— Köhögysz, hé? — kérdezte az apja.
— Ha rám jön — felelte Pista.
— Talán beteg a gyereke? — kérdeztem.
— Alighanem elpusztul — mondta az öreg szomorú megnyugvással.
— Mért pusztulna el? — vigasztaltam.
— Ha a másik kettő alpusztulhatott, ez is csak velük egy testből, vérből való.
— Hát több fia is volt?
— Evvel együtt három.
— Oszt mibe pusztult el a másik kettő?
— Elvitte őket a moesár. Nem bírták ezt a levegőt. Előbb azok is épen úgy köhögtek, mint ez e.

— Hát mért nem adja akkor legalább a harmadikat egészségesebb, szárazabb helyre?
— Hogy hamarabb elpusztuljon? Próbáltam a Gyurival, mikor észrevettem, hogy csak úgy köhög, mint az első. Hogy jó embere vagyok az uraságnak, betudta valami messzi pusztára kondás gyerekeknek, de úgy elfogta a vágy a láb után, hogy még gyorsabban bevé-

gezte, mint az első. Hát ennek is, ha már pusztulnia kell, jobb, ha itt pusztul.

— Oszt magának nem árt ez a levegő?
— Nekem? Miért ártana? Egyik embernek árt, másnak nem. Kinek mi a természete. Nékem ugyan már nem árt, ha eddig nem ártott.

Elhallgattunk s csendesen pipáztunk a szunyogok ellen.

— Gyönyörű este van — szólaltam meg.
— Hát még ha kora tavasszal járt volna erre az urfi!

— Mi volt akkor?
— Hogy mi volt? Égették a lápot. Olyan volt az éjjel, mikor a tűz egy-egy helyt bujább gazt kapott, oszt végig futott rajta, hogy csuda. Olyan fehéren bodorodott a füstje, mint a báránylevél.

— Sokáig égették?
— Hát bizony elég ideig. De hiszen égették azt tavaly is, meg azelőtt is. Úgy látszik, ki akarnak pusztítani bennünket belőle egészen.

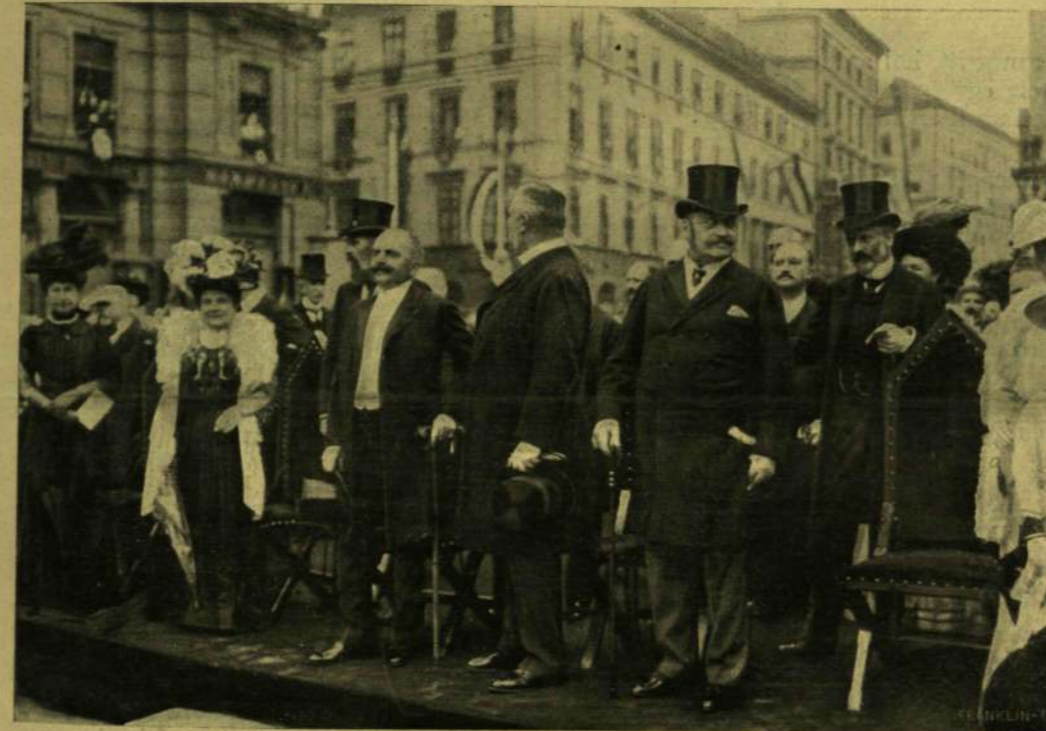
— Na, majd megnézem egyszer olyankor is, meg holdvilágnál is.

— Hát bizony szép ez holdvilágnál is — mondta az öreg.

— Kivált meg huzás idején, ha szerencséje volna az urfiak s megleshetné a darután-

A SZOBOR MEGTEKINTÉSE.

A KORMÁNY TAGJAI.

Elgondolkoztam rajta, hogy milyen a paraszt? Úgy veszi a dolgokat, a hogy van. Az öreg is egyszerűen belenyugszik, hogy a fiát elrabolja a moesár. Elrabolta a másik kettőt is, hát az a sora ennek is. Azért ugyan meg nem változik semmi. S még csak annyit se tesz meg érte, hogy meghagyja néki egyetlen játszópartját. A gyerek pedig csak nem akarta abbahagyni a sirdogálást. Megsajnáltam.

— Jó puskája van a zsidónak? — kérdeztem az öregtől.

— Nem valami jó, de azért megjárja.

— Jobb az enyém?
— De jobb ám!

— Tudja mit, öreg, magának adom a puskámat, maga meg adja nekem a darut.

— Ha vágyik rá az urfi, inkább adom az urfiaknak.

— Jól van. Hanem egyet kikötök. A darut Pistának adom, de senkinek eladni nem szabad.

— Hát oszt minek akarja ezt az urfi?
— Hát, hogy amúgy is magának szántam a puskámat.

Ebbe belenyugodott az öreg, én pedig megvigasztaltam a gyereket.

A tűz már régen elhamvad, s mi is nyugovóra térünk. Az öreg a fiával a kunyhóban feküdt le, én pedig régi vágyam szerint a

czot. Azt mondják, szerencsét jelent a látójának.

— Ides apám! — szól közbe Pista.

— Mi a megint, he?
— Én ám már láttam darutánczot.

— Mikor te?
— Az éjjel álmomban. Ezen a tisztáson tánczoltak. Lehetek tán százan is. Köztük volt az én Miskám is. Hol felütötték a fejüket, hol a válluk közé húzták, a szárnyukat pedig bodrosan terjesztgették, úgy tánczoltak nagy körbe karingósan. Oszt olyan szomoruan néztek rám. Különösen a Miska.

— Már nem sokáig néz — mondta az apja.

— Miért? — kérdeztem.

— Odaigértem a zsidónak.

Hitetlenül nézett Pista az apjára. El se gondolta, hogy a Miska még valahova máshova is kerülhet.

— De én nem adom — mondta siróformán.

— Majd töled kértem, mikor puskát kapok érte!

— Ha a Miskát elviszi ides apám, vízbe ölöm magam.

— Hallgatsz már! — szól rá az apja keményen.

A gyerek pedig csendesen pityeregve a kunyhóhoz keseredett, az ajtajához támaszkodott, s öklével egyre dörcsölte a szemét; közbe-közbe köhintett egyet-kettőt.

KALLÓS EDE, MÁRKUS GÉZA ÉS TELCS EDE A SZOBOR ELŐTT.

VÖRÖSMARTY SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSÉRŐL. — Balogh Rudolf felvételei.

A GIZELLA-TÉR A LELEPLEZÉSKOR.

VÖRÖSMARTY SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE.

szabadban, csillagos ég alatt. Bunda volt a takaróm, fejemalja pedig sás.

Belül már mind a ketten javában aludtak, mikor még én egyre a csillagokat bámultam. Egyszerre úgy éreztem, hogy valaki lopva a hátam megé állott. Előbb mozdulni se mertem, de azután odafordítottam a fejem, — épen a kunyhó tárt ajtaja felé — s láttam, mint ereszkedik Pistára, öleli át s fojtogatja, szivja a vérét a nagy, nehéz, fekete rém, — a mocsárláz.

BAZSALIKOM.

Nádasdy-díjat nyert költői elbeszélés.

Irtta Erdélyi Zoltán. (Vége.)

Sokan kidőlnék már útközbe',
Sok meg félholtan érkeznek,
S ki cselhez jut, — bár összetörve —
Aranyat lel, de — éheznek.
Arany van bőven, ám falatka
Kenyér, mit áldó kéz ha adna,
Aranynál százszor többet ér. —
Nincsen, s hajh! nincs ház, nincsen otthon,
Egy zug, hol túlradhatna gondon
A hajszolt lélek, míg henyel.

Teremteni kell hát, ha nincsen!
S a yankee mindenen segít!
Túlvese egy-két gyöngye lynchén,
Kiválogatja emberit.
«Te főzni fogsz!» «Te húst szállítasz!»
«Te asztalos lész, fát szárítasz!»
«S te házat építesz, fűthetőt!»
Jut minden ágra egy-két ember,
S a megjelölt piszenzi sem mer,
Meghajlik egy a több előtt.

Igy jut hősünknek, — mért, miért nem? —
A — téglaréteg szerep.
Magába' szól: Bár ezt nem értem,
De megpróbálni, meglehet!
... S ki hitte volna?! Mesterére
Akadt a téglá benne, s végre
Üzletre ő, mely nem ezüdar:
Kellott a téglá, szinte ették,
S a hogy akarta, úgy fizették,
A kincsásó nép nem fukar!

Amerikába' nem szokatlan
A mi gyors, szinte hirtelen,
«Városka», melyben ötven-hatvan
Ezer a lélek, úgy — terem!
Terem, mint nálunk, kűnn a gomba
Esz után, arnyas vadonba',
Mikor megnő egy éj alatt...

Hát még itt, hol arany-eső hullt!
A míg egy év másikká fordult —
Utezákra szórt már fényt a nap!

S mikor az évek sorrendjébe
Beköszöntött a tizedik,
Im mister Végi gazdag végre,
Akár dollárba fűrhetik.
Van óriási gyártelepe,
Gózsipja, — az időt jelezve —
Mértföldnyi körbe hallik el, —
S hangjára munkások csapatja,
— Szolgája mind, de egy se rabja! —
Komoly áhitattal figyel.

És a dologban jó példával
Maga a gazda jár elől:
Kel a legelső napsugárral,
S utolsó ő, a ki ledől.
Tesz-vesz, körüljár, ellenőriz.
Tervez, s elvégez tervet ő is,
Levelez, számol és kutat
Egy újabb ért a kincsforráshoz,
Újabb sikerhez; gazdagsághoz
Egy újabb, szélesebb utat.

Rideg, számító munka közbe'
Szívéhez hang, szó el nem ér.
Temető áll ily néma csöndbe',
A melybe röpke szél se kél.
Hogy ő számüzött? már nem bánja,
Hol boldogul, ott van hazája...
Érzélgő elmélet a — hon!
A tett, a munka, az az élet!
A többi minden semmivé lett,
Nincs ábránd! ámde van — vagyion!

Mosolyog hát, hogy vén dadája
Levelet ír egy szép napon:
Menyecske lett immár a lánya,
S kis «onokája» is vagyion.
Vén asszony már, meghalni készül,
Hej! csak a szörnű messzeségből
Megjönne kedves ifjúra,
Hogy még utószor, egyszer lássa...
Ez most neki a leghőbb vágya,
Adná meg ezt az ég ura!

Végi felel rá: nem nehéz ez!
De ő nem ér rá, nem mehet,
Hanem itt küld pénzt, — túl elég lesz! —
Ide is az' egy út vezet!
S meg se ijedjen: egymagába'
Nem jön, hisz át Amerikába'
Most is csak úgy dől a magyar!
«Üljön hajóra Erzsók néne!
Emberré is küldök majd eléje,
S lát majd, meglesz, mit úgy akar!»

És Erzsók néne megtréfálta
Ifjú urát, (ki szinte vén!)
Hajóra ült és meg se várta,
A míg az «ember» érte mén.
Betoppant, mint a forgó szélvész,
«Itt volnék no!»... de hangja elvész,
Emlékek árján fullad el,
Csak néz, tipródik erre-arra...
«Kézét mi lette? jaj de barna!
Az ám! s megöszült! mit mivel?»

Megilletődve nézi Végi
A hű, a régi jó dadát!
Hogy — ő öregszik, — az beszéli,
Kinek hó este meg haját!
Hej! az idő nem válogatja,
Arézán a ránczot csak megkapja
Egyképen úr, meg a szegény!
Óh! — de nevetve azt is látja,
Ha ránéz most a jó dadára: —
Mellette ő még vig legény!

Szombat volt ép, hogy Erzsók néne
Kedves vendégül érkezék,
S alkony felé; az úr hát kérte:
Foglalná el mindjárt helyét.
Pibenje ki az út nagy terhét,
A «német konyha» nagy keservét,
S holnap majd mindig véle lesz,
Akkor beszélhet, kérdezhethet...
«De most a munka hí, nem enged,
Nem mondtam: titkárom keres!»

Erzsók durúszol: «Mégse hittem!
Alig hogy lát, már is leráz!
Ajándék is van ám pediglen
Velem, rá kosaram vigyáz!...»
«Jó, jó, hát rakja csak szobámba,
De holnapig most isten áldja,
Dolgoznom kell az ünnepeért...»
És elsiet, mert még maradvá
A jó öreg új szót ragadna,
Ehez még most is óh! be ért!

... Benyúl az est a késő éjbe,
Hogy Végi is pihenni tér.
Szobája várja felsötétbélj
Bizony az alvás rája fér!
Kezd vetkezödni. Páradt, — érzi —
A nap sok gondját nem tetézi
Most semmivel, most csak pihen...
Dagadó párna hívja, várja,
Hiszi, hogy édes lesz az álma, —
Lefekszik hát nagy sebtiben.

Szemét behúnyja... ám nem alszik...
Mi az? tán túl sok izgalom?
Tik-tak!... csupán az óra hallszik,
Egy helybe' «járva» a — falon!
... Mécsét eloltja, vaksötét lesz,
Megfordul... álmot még se érez...
S a míg lelkébe gyűk világ,
Melynél lát sok-sok tarka képet,
A mozdulatlan, renyhe léget —
Különös illat lengi át!

Beszívja mélyen... s látomások
Éjtik meg lelkét hirtelen...
A rónát látja... delibáfook
Tükrét mutatja képzelem!
Harang zúgása rezg a légben,
Fehér felhő-rongy fűnt az égen
És lent a messzi, pusztá sik...
A — magyar alföld! melynek vége
Fölér az izzó nyári égre,
S a mely elringat, andalít!...

Majd lát merengő, vén kűtgémet,
Körülte a ménes delel,
Csikósok költik az ebédet,
Egyik — ni! — kulacsot kezel.
Szellő se mozdul, fű se rezzen,
S a tikksasztó nagy rekkenetben
Ez a hatalmas föld-darab
Olyan fonséges, méltóságos,
(Ereje mégis bájjal páros!)
S mint a komoly bölcs — hallgatag!

Megint más kép... Arany kalászkok
Hullámozó, szöke tengere,
Pipacs, meg két buzavirágok:
Isten mosolygó sok szeme!

Országút közbe', rajta sorba',
Száz birka, önnönverte porba',
Hazatart, itt az alkonyat!
Szamara hátán, kampós bottal,
S napóleoni nyugalommal —
Juhász vezényel, s bólogat.

Elszáll a por... már éj van régen,
A falu alszik csöndesen...
Tele pofájú hold az égen
Világít, «süt» szemérmesen.
Csönd van... csak ép a Bodri hangja
Hallatszik néha fölvakantva,
S a mint a Talpas rá vonít...
A bakter alszik rég' szeliden.
Azért a tisztét állja híven:
Falu-örzéről — álmodik!

Igen! ez az! a kedves, nyájás,
A rég nem látott kis falu!
Fehér a háza, kertje arnyas,
S kipompáz' egy-két zöld zsalu!
Falu még van sok a világon,
S talán még szebb is messzi tájon,
De ilyen kedves nem lehet!...
Füstölg a kémény... hogy dagaszszon —
Ébren van még a szorgos asszony,
Maga süti a kenyeret.

Szantál-fa, myrrha s tömjén füstje
Nem oly igéző, illatos,
Mint e kémény szálló ezüstje.
(Itt még a füst se haragos!)
A mint beszívja, érzi, bódul,
Lelkére száz kép rajza tödul,
Röpiti tündér-szárny tovább:
Kanyargó ágya lágy medrében
A Tisztát látja, komp a révben,
Halászkok háza amodább!

Kunyhó előtt az ágas földben,
Bogrács alatt a tűz lobog,
Körötte négyen ülnek körben,
Helyes menyecske sürg-forog.
A füstös bogrács szinig telve,
Benne az étkek fejedelme:
Tiszai halból paprikás! (az arany sárga)
Micsoda illat!... Nárdusz, ámbra,
S mind... mind... ez illatnak csak árnya,
Egyikbe' sinesen ily varázs!...

Bolondság!... Végi ezt gondolja,
S tündök: vajh mi lelheti?
Aludni kéne, nincs más dolga,
S magát lázképpel gyötretti!
... De a szokatlan, búvós illat
Megint reá száll, szinte tikkad,
Olyan hőt érez rá legott...
Száguld megint tüzes szekéren,
Röpíti lelkét nagy kevélyen
Táltos, a mit be — lát fogott.

Magasan száll... alant a róna,
Mint álomkép suhan, vesz el,
A gabna asztagokba róva...
Dél van... a munka vesztegel.
Csak egy hatókrós nagy szekérrel,
— A min akár egy nagy ház fér el —
Jön a kisbéres s hoz vizet
Egy lajtál! — apró hordó-fele,
Bizony tizannyi rája férne, —
De ép elég! no meg — siet!

Friss széna-illat leng feleje,
Fölötte kis paecirta zeng,
S ő száll, röpül a tiszta légbé',
Főnt szárnyas dal... alant a csend!
A föld már nem sik itt, hullámos,
Előbb csak egy domb, aztán számos...
Majd völgy hegyekkel váltakoz',
Megdobban szíve!... szinte sajg, fáj,
Oh mily bűbajos, ismerős táj!...
Leszállni itt dehogyan haboz!

Otthon van!... Oh mily édes érzés!
Öröm, a melynek párja nincs!
Elbujdosottnak visszatérés
Az, a mi fősvény-szomjra kincs.
Van annyi hires, gazdag város,
Messés pompájú, élvel csabos,
S bennök nem egy, de száz csuda...
Ha éjjelente ez gyötör.

DE-NI... AZ ASZTALON CSERÉPBE'
NÉHÁNY ÁG APRÓ ZÖLD LEVÉLKE
S SZÁLL RÓLA ILLAT TERHE... SZÁLL

Reichl Kálmán rajza.

S egyik sem oly szép, kedves, tiszta,
Nem olyan meghitt, nyájás, mint a
Szülőföld elhagyott zuga!

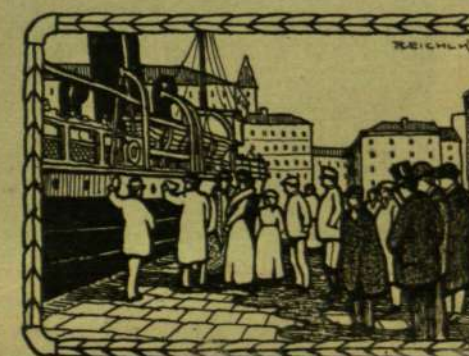
Ez az a kert, hol annyit játszott
Még mint kis gyermek, gondtalan',
Ez az a ház, hol anyi álmot,
Ábrándot szőtt-font untalan!
Itt volt ő gyermek, s ifjú itt lett,
Itt feddették meg, hogyha csinylt tett,
Nevetni, sirni itt tanult; —
Első örömök, s első bánat
Itt hullattak rá fényt, meg árnyat...
Oh! hogy fény, s árny úgy megfakult!

S ez az a szent hely, melynek hantja
Féltett kincsenek foglalat:
Itt nyugszik az, ki éltét adta
Virágok, s zöld repkény alatt!
... Nem bír magával!... Sirni kezd el
Zokogva, hisz csak könnyet veszt el,
S a könny helyén vigasz fakad!
Mint hogyha zendülő tavasszal
Jégpáncél küzd a sugarakkal,
S a kis patak megint — szabad!

Nem bír magával!... Vére lázad,
Dagad a szíve, egyre nő!
Már óriás!... s az észre támad!...
Ez indulat csodás erő!
Mint hogyha tenger hullám-ágya
Vulkán tüztől széjjel válva
Világra kél egy új sziget, —
Ép úgy érzése! Oly hatalmas!
Olyan erős, oly diadalmas:
Betölt egészen észet, s szívet!

Fölugrik... hirtelen világot
Gyűjt és körülnéz... úgy kutat.
Mi az, mi messze kerget álmat?
S — álomkép mégis, mit mutat?
Nincs semmi... kis szobája rendje
A régi, minden abb' a helybe',
A hol már évek óta áll...
De ni!... az asztalon, cserépbe'
Néhány ág apró, zöld levélbe,
S száll róla illat terhe... száll!

Nap süt... Parasztház hófalára
Vakítva szórja sugarát,
A ház előtt kert... pár virága
Bóbiskol, s hinti illatát.
... Megint az otthon édes képe
Vetődik itt rá most lelkére,
S mit érez: fájó kék, gyönyör...
Nyomasztó súly a titkolt bánat!
Jaj! ha éltedre ez vet árnyat,
Ha éjjelente ez gyötör.

A HÉTRŐL.

Jog és revolver. Annak a világszerte folyó nagy harcoknak, a melyet minálunk vajmi kevés joggal lehet a töke (?) és a munka háborújának nevezni, ennek a küzdelemnek egy *halottját* temették el a héten Budapesten. Úgy omlott össze, mint az öldökléssel vívott csaták elesettjei: golyót kapott a fejébe. A *töke* seregéből hullt ki az áldozat: tehát bizonyára kapitalista volt úgy-e? Szó sincs róla. Egy szegény henteslegény, a ki maga is keserves munkával kereste a kenyerét és az egyetlen bűne az volt, a miért meg kellett halnia, hogy — dolgozott! Jó Isten: mennyi ellentmondás egy koporsóban! A kik a töke ellen harcolnak, megölnék — egy szegény embert, a kinek semmiféle tőkéje nem volt! A kik a munkaadók ellen harcolnak, megölnék egy —

eredményeket produkál? Semmi esetre. Ez csak azt mutatja, hogy a nagy küzdelem nálunk torz formákba tévedt és hatványozottan vett magába minden olyan hibát, a mely ellen a maga küzdelmét hirdeti. Osztályérdek zsnarok uralmáról beszél és revolverrel nyomja el azokat, a kik nem is egy egész osztály, csak egy czéh harcában nem is ellene küzdenek, csak közömbösekké maradnak. Hol az a polgári, de hol az a czári zsarnokság is, a mely agyonlövi azokat, a kik dolgozni vagy — vacsorát vásárolni akarnak? És micsoda emberi jogokért küzd az a szellem, a mely ezekért halállal büntet?

Váratlanságok a politikában. A kormányok nem Magyarországon a legrövidebb életűek — Franciaországban, sőt Ausztriában is sürűbben

el nem juthatott! De az idegesség éppen ezen a területen nincs pusztán, a maga erejére utalva. Van egy szövetségese, a melynek a hatalma az idők folyamán óriási hitelt tett szert a köztudatban. Ez a hatalom: az *inczidensek* ereje. Ez egy régi, de nem irigylendő specialitása a mi politikai és parlamenti életünknek, hogy az inczidensek végzetes és döntő erejű szerepet tudnak játszani benne. Már pedig inczidens, az mindig, minden pillanatban támadhat, ennek nincs szüksége semmi előzményre, úgy csap rá a helyzetre, mint a mérgező szunyog, a mivel birkózni se lehet, de a csipése halál. Hány magyar kormányfőit terített már le az *inczidens* mérgező szunyog-csipése, a ki súlyos, erős föladatakkal győzedelmesen megbirkózott? Ha az inczidensek hatalmának hitelt nem ment volna bele a köztudatba, sokkal kevesebb lenne az embe-

Magyar R. Emil: Két cica.

Pogány Lajos: Delelő gulya.

AZ ORSZÁGOS MŰVÉSZI ÉS TUDOMÁNYOS FÉNYKÉPKIÁLLÍTÁS RÓL.

József főherceg: Négerek hadi játéka.

AZ ORSZÁGOS MŰVÉSZI ÉS TUDOMÁNYOS FÉNYKÉPKIÁLLÍTÁS RÓL.

munkást, sorsukban testvérüket. A kik több jogért harcolnak, megölnék egy embert, mert élt a legelemibb joggal: azzal a joggal, hogy dolgozhassék. A kik a munka nélkül élők ellen harcolnak, megölnék egy embert, a ki még a harc kedvéért se volt hajlandó ott hagyni a munkáját. És tisztára a véletlennek gondviselő munkája, hogy meg nem ölte még egy csomó embert, a kinek nem volt egyéb bűne, mint hogy — vacsorázni akart, még pedig nem fácszanpelesenyt, a mit a külvárosi hentesboltokban nem árulnak, hanem szafaladét. A nagy gazdasági harcot, a mely töke és szolgáltatás, munkaadó és munkás között folyik, akceptálni kell, mert kétségtelen, hogy minden látható előzmény nélkül egyszerre küzdelem kobójában sok jó, sok üdvös, hasznos és méltányos igazság forr a jövő nemzedékek számára. De minden ilyen küzdelemnek törvényes formákban kell folynia, hogy az eredményében benne lehessenek a megnyugtató elemek. Am föl lehet-e szervezni a küzdelem jogos föltételeivel az a harc, a mely ilyen ellentmondással teljes és fölháborító

jönnek-mennek a miniszterek, — de azért a *válság* szó talán sehol se szerepel annyit a lapok politikai czikkeinek a címében, mint minálunk. Henrik királynak az volt a kívánsága, hogy legalább minden vasárnap tyúk főjjon minden francia polgár fazekában, minálunk meg mintha egy csöndes megállapodás lenne a közönség meg a lapok között, hogy átlag minden héten egyszer legalább a válság hírének az izgalmát kapja a mélyen tisztelt publikum. Ez kijár olyan időben is, mikor semmiféle vihar szele nem korbácsolja a politika vizeit, a különböző kérdések hajói ép géppel, nyugodt haladással szelik a hullámokat. Mi adja tehát a lehetőségét annak, hogy minden látható előzmény nélkül egyszerre válság-hírek viharadarai röppenhetnek föl és a közönség mindig kész rá, hogy csakugyan viharadárának nézze a levegőbe fújt papirfoszlányokat? Az idegesség? Ez bizonyára magyarázat, mert hiszen az idegesség századában élünk: miért lenne éppen a politika az a terület, a hová ennek a betegségnek a hatalma

rekben a hajlandóság, hogy a hirtelen felröppentett válsághíreknek — följüljenek. Valóban üdvös lenne, ha a politikában beállott nagy fordulat, az új szellem a kormányzásban, a mely sok mindent megváltoztatott, immunizálni tudná a politika levegőjét az inczidensek robbantó ereje ellen is. Hogy lényegükben kevésbé jelentős dolgok ne kaphassák meg hirtelen a nagy, döntő fordulatok erejét. A politika az *előkészítés művészete*, tehát a lényegében van a váratlanságok elkerülése, kiküszöbölése és lehetetlenné tétele.

Erős emberek. Meghatóbb és imponálóbb történetet, mint a March Róbert tragédiája, még az élet dús és szárnyaló fantáziája is ritkán produkál. Ezt a — most már sirjában pihenő — new-yorki milliárdost az a szerencsétlenség érte, hogy veszett kutya megrapta. March Róbert nagyon elfoglalt ember volt, nem ért rá sokat törődni a balesetével és mire kiderült, hogy veszett volt az a kutya,

a melyik megmarta, az orvos olyan tekintettel nézett a boldogtalan emberre, hogy ez kiolvasta belőle — a menthetetlenséget. És ekkor March így szólt a doktorhoz:

— Nem engedhetem meg magamnak azt a luxust, hogy ön tévedésbe ejtsen engem. Ha menthetetlen vagyok, önnek meg kell mondanom ezt nekem, hogy elintézhessem a dolgaimat. Mennél rövidebb az időm, annál inkább föl kell használnom. Követelem, mondja meg nyíltan, meddig élhetek még?

— Három napig.

— All right! Ez elég. Köszönöm.

És March Róbert a megfélebbizhetetlen halálos ítélettel a lelkében egyenesen az irodájába ment, mindent lebonyolított, mindent elrendezett, a munkáját szétosztotta, sürgős közgyűlésre hívta össze a vállalatai részvényesit, beszámolt nekik, kérte a fölmentesít, megválasztatta velük az utódját, azután elbúcsúzott tőlük, elbúcsúzott a családjától és mikor mindent elrendezett, mindent elintézett, mindenről gondoskodott, elmondott egy imát és — meghalt. Ime: ez a March Róbert halálának története, a milyen gyászos, olyan fölemelő, és azonkívül, hogy szinte monumentálisan hat, világosabban megmagyaráz nekünk valamit, mint száz értekezés meg önvalomlás. Amerikai lapok szinte minden esztendőben «közkezdésben» szövegezték meg az ő dollárfejedelmeként a sikerük titkáról. March Róbert szintén az arany e fejedelmek közül való volt és az ő magatartása, az ő lelke beszédesebben megfelel erre a kérdésre minden fejtegetésnél. A ki a halál bizonyosságával nézve farkasszemet úgy tudott viselkedni, mint ő: az bizonyára nem érvényesített kevesebb energiát, határozottságot, nyugalmat és erőt akkor se, mikor az élet kérdéseivel és földadataival állott szemben. És ez az, a mi titka és magyarázata minden sikernek, minden eredménynek. Amerikának se a földjében, a vízében vagy a levegőjében van a milliók meghódításának az elementuma, hanem — az emberekben van ott is, azokban az emberekben, a kiknek olyan anyagból van a lelkük, mint volt ezé a boldogtalan March Róberté. Ez az erő az, a minék érvényesülnie kell az életben is meg a halálban is egyaránt.

VÁLYI JÁNOS EPERJESI PÜSPÖK.

biró. Már pedig mi ezt a bírót se illetékesnek, se kívánatosnak nem tartjuk. Egy művészi alkotásnak, értékének és sikerének megvan a maga ítélő fóruma: de ez nem maga a művész. Hiszen tudjuk azt nagy irók meg nagy művészek önvalomásából, hogy szinte valamennyinek voltak pillanatai — nem is ritkán — a mikor értéketlenek, haszontalannak, sőt szégyelmi valónak érezték mindazt, a mit alkottak, még a tehetségükben való hit is mintha elsüllyedt volna a lelkükből. El lehet mondani, hogy ezek a gyötrelmek szinte együtt járnak az igaz hivatottsággal: csak a dilettáns nem érzi őket soha, mert hiszen az ő munkájának épen az a forrása, hogy ilyen fájdalmas kételkedés soha se bántja. Ilyen körülmények között lehet-e hát dicsőíteni, hősi, sőt példás tettek magasztalni, ha egy csakugyan nagy művész a maga alkotásainak egész tömegét egy rossz óra gyilkos hangulatának dobja oda áldozatul? Mi nem tudunk érte lelkesedni. Az ítélet munkáját bízva csak a művész az időre, az elvégzi igazságosan. A mi a pusztulásra való, azt elpusztítja, de megtartja azt, a mi maradandónak érdemes.

VÁLYI JÁNOS.

Az eperjesi görög katolikus egyházmegye püspöke, Vályi János, most ünnepelte csendben, hiú pompa nélkül, de nagy bensőséggel püspöksége huszonötödik évfordulóját, egy érdemes pályának tiszteletet követelő határkövét.

Vályi János ősi magyar nemes család fia. Családja még IV. László királytól kapott donációt a gömörmegeyi Felsővályra, onnan terjedt el s ha országos szerepre nem jutott és időközben elszegényedett is, becsülettel betöltötte mindig a maga hivatását. Vályi János, a püspök, 1837-ben született Övencsekön, Szabolcsmegyében. Középiszkolai tanulmányait a debreczeni, ungvári és a nagyváradai gimnáziumokban végezte. A teológiát Ungváron hallgatta. Mint végzett papnövendék a bécsi sz. Ágostonról nevezett intézetbe küldte föl püspöke, honnan doktori oklevéllel tért haza. 1866 október 26-án Gaganez József eperjesi püspök szentelte föl áldozópappá. Eleintén Sátoraljai helyen volt káplán, onnan alig három hónap múlva az ungvári papnövendébe tanulmányi felügyelővé hivatott meg. 1870-ben a püspöki lyceumban az egyházjog és az egyháztörténelem tanárává nevezetett ki.

Eperjesi püspök 1882 október 11-én lett s állását július 15-én foglalta el. Midőn püspökké szentelték, az eperjesi egyházmegye küldöttsége előtt ígéretet tett, hogy csak az eperjesi egyházmegyének akar élni, felvirágzásáért, javáért fog munkálkodni. Ezt az ígéretét huszonöt éves működésével fényesen igazolta.

Kormányzásának első éve a multak mulasztásainak rendezésével teltek el. Aztán hozzáfogott tervei megvalósításához. Növendékpapjai részére hatalmas otthont emelt. A gimnázium ifjuság internátusát kibővítette. A népnevelés előmozdítására kántor-tanító intézetet alapított, tápintézzel egybekötve. Most

épül épen a leánynevelő-intézet kétemeletes palotája.

Csak a legfőbbeket soroltuk föl. Nagy számú kisebb jótéteményeit is ide számítva, a félmilliót jóval fölülmúlja adakozásainak az összege, a mi tekintve a püspökség aránylag csekély jövedelmét, valóban nagy áldozatkészség.

E mellett szeretetreméltóságával, nagy munkaerejével és feddhetlen jellemével általános tiszteletra tett szert a társadalom minden körében. Élete főfeladatának a szegény ruhán nép anyagi és szellemi érdekeinek ápolását, hitében való megtartását tekintette. Kormányzása alatt az egyházmegyében 24 új templom és 132 iskola épült.

A király magas rendjellel és valóságos belső titkos tanácsosi címmel tüntette ki, a papa pedig római gróffá, házi főpapjává és trónállóvá nevezte ki.

Beszkió Miklós.

MŰVÉSZI FÉNYKÉPEK KIÁLLÍTÁSA.

Van abban valami tanulság művészeinkre is, hogy a fényképezés mesterségét ige nem a hivatásos fotografusok emelték művészi színvonalra, hanem az amatőrök. Ez bizonyára nem azt jelenti, hogy a dilettantizmus többre képes a hivatott szakembereknél, de annyit jelent, hogy a hivatásos fotografus tartozik alkalmazkodni a megrendelő — a közönség — ízléséhez, míg az amatőr, a ki szeretetből űzi e mesterséget, csakis művészi hajlamait követi, s becsapóvá helyezi abba, hogy mennél művészebb, eredetibb s egyéni képet tudjon elővarázsolni a lelketlen gépből. A festőművészetnél is így van: a közönség rabszolgája, a megrendelő zsebére kacsintó művész mindig csak az átlagos ízlést, a szélesebb rétegek ízlését szolgálja, s csak azok küzdenek magasabb művészi eszményekért, kik a maguk lelki sugallatát követik s a maguk egyéniségét szövegezték meg a vásznon.

De a közönség is sokat tanulhat a Műcsarnokban most megnyitott fényképezési kiállításon. A rengeteg anyagon ugyanis hangosan érvényesül az a modern művészi elv, hogy a száraz, még oly hű, s még oly aprólékosan részletező naturalisztikus természeti igazság még nem egyben művészi igazság is, sőt az ilyesmi legtöbbször művésziellen. Még a fotografálásban is, mely pedig kinos pontossággal adja vissza a részleteket, az a művészi, a mi nem a maga keménységében, erősen körvonalozott formákkal, egyhanguan éles világításban adja vissza a dolgokat, hanem a miben van tónus, a fény- és árny viszonyban vannak elosztva, s ez által szinte bizonyos szinhatás keletkezik s melynek ilyenformán képhatása van. A merev beállítás, a kompozíció hiánya itt is csak oly hibák, mint a képen, míg a közvetlenség, mely természetesnek, frissnek hat, a mozgás impressziója, s az alakokon a benső karakter jellegzetes visszaadása a fénykép művészi értékét is emeli. Ehhez természetesen biztos szem és artistikus érzés kívánatik, mely a fényhatásokat egy bizonyos adott pillanatban, egy bizonyos világítás mellett szerencsésen meg tudja rögzíteni s a tárgyakra szint adó reflexeket érvényesíteni tudja. A mit a modern művészet keres, azt csinálja a művészi fotográfia is: impressziókat les el s azokból egységesen látott képet — de nem hűségesen részletező terepfelvételt ad.

Az egyéniség annyira érvényesülhet ezeken a fényképeken, hogy az amatőrök szinte csakúgy osztályozhatók, mint a festők, a maguk egyéni stílusa szerint, sőt akad olyan is, a ki egyenesen egyik-másik modern festőnk motívumait keresi fel legszívesebben; akad olyan is, a ki bizonyos grafikai hatásokat keres, s így akaratlanul is emlékeztet bennünket a crayontoll, vagy kréta vele rokonlelkű művésze. A kiállításon is látunk Olgay Viktor, Mednyánszky, Katona, Mendlik, Tölgyessy és más «hangulatokat», eszünkbe juttatva Wilde vakmerő paradoxonját, hogy «nem a művészet utánozza a természetet, hanem a természet a művészetet». Itt ugyanis csupa természetet állunk szemben; a gép mindig a természetben dolgozott, s mi mégis a festőkre gondolunk, a kik ezeket a hangulatokat először mutatták nekünk.

A kiállítás roppantul gazdag anyagából csak a legjavát említhetjük, ha nem akarunk katalógust adni. A három főhercegi-amatőr: *Augusta s Izabella* főhercegnéasszonyok, s *József* főherceg mellett ugyanis együtt van a magyar műkedvelő fényképezés színe-java. De az összes termeket megtöltő képek közül is kiválnak *Bacsá* András autochrom-jai, melyek üveglemezeken a természet, az interieurök, s a festmények egész színpompáját megdöbbentő hűséggel adják vissza. Egyik legszebb darabja a tárlatnak még *Balogh* Rudolf képe: «Tabán éjjel». Thaulovi mélység van ebben a felvételben, s igazi művészettel van megoldva benne a fotografálás egyik legnehezebb problémája: sötétben szinhatásokat revelálni. *Balogh* gyűjteménye egyébként is elsőrangú. A «Könnyű léptek»-ben olyan mozgás van, hogy vérbeli grafikus is megirigyelhetné; a «Téli éjszaka» s «Mocsár» pedig motívumuk szépsége s pikáns képszerűségük révén is egyaránt feltűnő darabok. Nagyon szépek *K. Lippich* Elek plein-air felvételei is, de tán még inkább a «Balatoniak»; erősen színes dolgok a néhai *Eszterházy* Mihály gróf hullámverései; *Székelty* Aladár egy arcképében erős karakter van (37. szám), míg *Rónai* Dénes palócgyerekeinek napsütése finom. *Mérei* Emil, *Hová* C. Guido, *Révész* Zoltán (festői Madonnával s arcképekkel), *Wodianer* Arthur, *Magyar-Rosenberg* Emil, *Pogány* Lajos, *Zboray* Aladár, a hivatásos fényképezés közül főleg *Erdélyi*, *Kossak*, *Mai*; a Photo-Club tagjai közül br. *Vay* Imre, *Heisler* Zoltán, *Jakabffy* Zoltán, gróf *Degenfeld-Schönburg* Ottó és *Feladi* Dezső; a clubból secessionált *Budapesti Kamara Clubból* pedig *Jakobey* László, *Belházy* Imre, *Diószeghy* Károly, *Haranghy* György és *Semsey* Béla azok, a kik e képtelenben is kitűnnek művészi érzékükkel és — gumminyomásaikkal.

Külön kell felemlítenünk a Bertillon-féle fényképezést.

A fényképezés e neme kiegészítője az antropometriának vagy testmérésnek, melynek eljárásait Bertillon Alfonz párisi antropologus útmutatásai szerint a visszaeső büntetettek személyazonosságának megállapítására használják fel. Célja az emberi arcnak alkotását

Ramasetter Vince alakja sümegi szobrán. — Istók Jánosé.

és különösebb ismertető jeleit kiemelni s ez által a fénykép utáni felismerést megkönnyíteni. A fényképek a beállított fix pontról, a méretek állandó kétszeres kicsinyítésében tör-

ténnék. Minden felvétel egy és ugyanazon lemezre kétfős képet ad, melyek közül a profil az arcz élet s a falkaglyó rajzait, az en face a homlok, szemek, orr, száj és ajkak épülését és jellegzetességeit van hivatva kiemelni. A rendőrség mutatja be.

Tudományos körökben végre a *Magyar királyi Observatoriumok* külön kiállítása fog méltó feltűnést kelteni a két *Konkoly-Thege* Miklós felhőfelvételeivel, lefotografált csillagaival és a villámlásaival, melyek nálunk először kerülnek így a nyilvánosság elé. E csoportnak világított beállítás is meglepő.

KIS EMBEREK RÉGI VILÁGA.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta Fogazzaro Antonio. — Fordította Bezerédj István.

Oria, 1855 szeptember 15.

Elbeszéltem a bácsinak a Pasotti-epizódot és nagyon elégedetlen volt miatta. «Szép hasznod lesz belőle», így szólt. Szegény bácsi, azt hinné az ember, hogy haszonleső, pedig filozofus. Alapjában véve fő érve az én gyűlölettel szemben, melylyel a világon létező sok csúf dolog iránt viseltetem: «Vedd, a hogy van!» Ma a plebánia-mise Felső-Albogasióban volt. Kimenet a templomból, szegény Pasottiné egy kétségbeesett pillantást vetett Máriára, — láthatólag utasítása volt, hogy engem kerüljön. Ellenben lejtőt velünk Eszter, azután fel is jött hozzánk s négy szemközt beszélt velem, a mit egy idő óta vártam is. Azzal kezdte, hogy kért, ne vessek, de ő maga is nevetett. Szóval érthető, hogy a tanár lassankint egy kis rést tudott törni. Így van a dolog, bármennyire erősíti is Eszter, hogy nem képes kibetűzni saját érzelmeit. Látom az egész utat, a melyet tett szívében. Legelőször, emlékszel? valoldai nyelvjárással «öregnek, vénnek, kopasz tökfőjűnek, fülesnek, orrondinak, rőtzakállúnak» nevezte őt. Mikor észrevette rokonszenvét, a hála érzelme elhagyta vele ezeket a címeket, de nem békítette ki hódolójának fényes koponyájával, sem elálló füleivel, sem rőt

A SÜMEGI RAMASETTER-SZOBOR LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYE. — Zill Károly fényképe.

Balogh Rudolf: Szántás.

szőrével, sem virágos orrával. Most a három első bajról már nincs szó; ebben a három pontban barátunk megnyerte a csatát. Csúpnán a negyedik pont körül folyik még az ütközet. «Csak az az orra ne volna!» mondta Eszter ma reggel s nevetett, nevetett, eldugva szép s vidám arcozóját. A botrányos orr, a mint látom, baljósulátúan virágozik s mindjobban szinesedik s vastagodik. Ez a jámbor ember kevés idő előtt bevallotta nekem, talán azért, hogy mondjam tovább Eszternek, hogy sohasem ivott mást, mint vizet, ifjúságában is, s hogy orrának vörössége és duzzadsága gyakori hélbántalmaktól ered. Attól félek, hogy a dolognak ezen újabb állapota nem javít a helyzeten. Mégis hiszem, hogy barátom végtére is le fogja győzni ezt a nagy és vastag akadályt is. Tény az, hogy a tanár szenvedélye tetőpontján van. Irt egy harmincz lapnyi általános vallomást, kiürítvén a szívét és kifordítván a belését, úgy, hogy egy horvátot is könyörületre indíthatna. Segítségére voltam Eszternél, a ki két nap alatt határozni fog s azt akarja, hogy a feleletet én adjam át. Úgy látszik, a tanár tudománya imponál neki s nagyon fél, hogy helyesirásai hibákat követhetne el. Jó jel!

Oria, 1855 szeptember 18.

Három napig nem irtam, attól féltem, hogy nem leszek ura tollamnak s nem tudom gondolataimat olyan szavak közé szorítani, melyeknek az adott mértéken túl menniök nem szabad. Most megtehethet s meg is teszem. De tudd meg, Franco, nem felelek arról, hogy mindig uralkodni tudjak magamon!

Tehát eljött hozzám 15-ikén este nagyanyád intézője. Miután kamataid félévi részlete 16-án esedékes, azt hittem, hogy hozza az 500 huszast s azt mondtam neki, minden hozzáadás nélkül, hogy megyek elkészíteni a nyugtáját. Ekkor a kitünő Bellini úr azt mondta, hogy az én nyugtám nem elég neki. «Hogy-hogy? — felelek. — Ha elégséges volt márczius 16-án?» «De ez a parancsom!» — szólt. — «De Franco nincs itt.» — «Tudom.» — «Akkor minek jött ide?» — «Eljöttem megmondani, hogy don Franco úrnak, hogy megkaphassa a pénzt, jelentkeznie kell a marchesa asszony intézőségénél Bresciában.» — «S ha nem mehetne Bresciába?» — «Erre Bellini úr olyan mozdulatot tett, mintha azt mondaná: ez a ti dolgotok. Én azt feleltem neki, hogy jól van. Hozattam neki kávét s azt mondtam, meg szeretném venni a marchesa asszonytól a te régi cressognói dolgozó-szobád könyves-szekrényeit. Bellini elhalványult s nagyon roszkedvűen ment el, mint a mi öreg Patkó kutyánk a Rigev-házban, mikor lopott valamit.

Bizonyos, hogy ebben a piszkosságban benne van Pasotti úrnak az újja.

Tegnap eljött a caravinai prefektus és elmesélte, hogy Pasotti 14-ikén este nagyon

későn elment Cressognóba s akkor érkezett a nagymama házába, mikor az olvasót imádkozták, s kénytelen volt ő is rózsafüzérezni. A prefektus ezen nevetett; szerinte Pasotti misére jár, mert es. kir. nyugdíjas, de az imádságok közül csak a «patkányok miatyánk»-ját mondja, a miről nem tudom, hogy micsoda. Hozzátette még, hogy mikor a többiek elmentek, Pasotti ott maradt a nagymamával csevegni s hogy Bellini is ott volt. Bellini ugyancsak 14-én érkezett Bresciából. Valószínűleg elhozta számodra a pénzt. Októberig, a mikor megjön a pénz töled, van miből élnünk. Többet nem mondom.

A cyclament, melyet itt találsz, Mária küldi neked. Ezt is el kell neked mesélnem! Elgondolható, minő lelkiállapotban látott engem. Hallott is gyakran beszélgetni az ügyről a bácsival. A bácsi mindig a bácsi marad. Életében gazembereknek csakis azokat a vállalkozókat tartotta, a kik pénzt ajánlottak neki s egy másik bácsit, az ő ellenlábását, a ki kihasználta unokaöccsét éveken át s nem hagyott neki egy lyukas krajczárt se. Más gazembereket sohasem akart látni, most sem akar. Most már, a mikor beszélgetek vele, Mária mindig hallgatózni szeretne. Én elküldöm ugyan, de azután akárhányszor nem veszem észre, hogy szép csendesen visszajön. Ma reggel elkezdte imádságait mondogatni.

Jelky Gyula: Aratás.

Oh, Franco, leányod igen vallásos a te szelmedben! Az utolsó, a mit elmond, a requiem szegény Teréza nagymamáért. «Mama, — mondja ekkor, — el akarom mondani a requiemet a cressognói nagymamáért is.» Azt feleltem, a mit feleltem, keserű szavakat; rosziul is tettem, bevallom, ha akarod. Mária rám néz és szól: «Igazán roszi a cressognói nagymama?» — «Igen.» «És mért mondja a bácsi, hogy nem igazán roszi?» — «Mert a bácsi oly igen jó.» — «És akkor te nem vagy oly igen jó!» Kedves kis ártatlanom, majd megettem csókjaimmal, nem tettemm egyebet. A mint megint beszélhetett, folytatta: «Nem mész ám, tudod, a paradicsomba, ha nem vagy igen jó!» A paradicsom az ő rögeszméje. Szegény Franco, hogy nem lehet veled, úgy meg volnál vele elégedve! Nagy áldozatot hozol! Ha tetszésre van, azt is elmondhatom, hogy az egyedüli lehetőséget Istent szeretni, ebben a gyermekben találok, mert ő benne az Isten láthatóvá, érhetővé lesz előttem.

Isten veled, Franco; öllelek.

Lujza.

U. I. Tudd meg, hogy elbocsátottam Veronikát október elsejére. Első sorban takarékos-ságból; s azután észrevettem, hogy szerelmeskedik egy finánczval. Oh, elfeledtem a másik dolgot! Félóra előtt jött Eszter megmondani, hogy elhatározta az «igen»-t, de még egy napot óhajt várni, hogy a tanárt lássa. Érthető, hogy az orrot lenyelte, de még nem ment le a gyomráig.

Franco Lujzának.

Turin, 1855 szeptember 12.

Tegnap este Dina elküldött a d'Angennes-színházba, hol egy régi operát adtak, rosziul, «Mari Faliero»-t, mely nem tetszik nekem. Tedd hozzá a kínos gondolatot, hogy cikket kell róla írni s beláthatod, hogy nem volt olyan, mintha lakodalomba hívnának. Egy kollégám indítványozta, hogy mutatkozzam be egy páholyban, a hol két pazarol elegáns hölgy volt. Azt hiszem, Dina kívánságára tette, mert habozott, néhány gyors pillantást vetett ruháimra, melyek nyilván mutatják «erszényem rákfenéjét». Gondold! el, mily kellemes volt nekem a zavarból menekülni!

A színházban nem volt másról szó, mint Sebastopolról. Legtöbben azt hiszik, hogy nem lesz béke, mert Angolország nem fogja akarni letenni a fegyvert addig, a míg az oroszoktól a hódítások ingerét ötven évre el nem veszi. Kimenve, a színházban hallottam B. képviselőt, a vállalat heves ellenzőjét, a mint valakinek mondta: «Elfoglalták a saját sírjukat. Kis Napoleon, kis Moszkva.» Én hangosan szóltam: «Elfoglalták Veronát.» B. villogó szemekkel nézett rám, s én néztem

őt, a nélkül, hogy szememet lesütném. Ő vállalt volt és elment. Én felmentem padlás-szobámba és leültem megírni a cikket egy újságpapír szélére, hogy ne pazaroljak papírt. Irtam, töröltem; újra irtam és újra töröltem, végre jutottam négy órakerreggel. Itt azt mondják, hogy körmondатаim nagyon is klasszikus alakúak s hogy igen is sok toscanai szót és fordulatot használok. «Ah, Ön, az Ön Giusti-jával», — mondta nekem D. A baj az, hogy nem írok olyan piemonti olasz nyelven, a minő talán tetszenék neki. E közben szereztem magamnak egy szép, fényes tallért, a mely ujonnan került ki a pénzveréből, egy oly beszédes Viktor Emanuellel, hogy a meghatottságtól elájulhatna az ember, mint a hogy elajult tegnapelőtt a Liguria-hotelban egy veneziai hölgy, mikor egy gyalogsági csapat elén látta aramenni Gianotti tábornokot s összetévesztette a királylyal, hála óriási bajuszának. El fogom tenni a tallért, el fogom nektek vinni Luganóba, te majd félre teszed s ez lesz az első kő Ombretta hozományához. Jól van. Ez a gondolatom egy álom folytán támadt, melyet ma reggel álmotam.

Azt álmotam, hogy az oriai Szent Sebestyén-templomban voltam veled és Máriával, a ki nagy, szép volt s menyasszonynak öltöztve; a végégy volt Steno Mihály. Piero bácsi felvette a talárt és a stólat, hogy ő cselebrálja a házasságot és Steno Mihály felkelt a térdeplőről s odajött hozzám, mondva: «Igen, minden jól van, de hát a hozomány, a hozomány?»

Kedves kis Máriám, a te számodra is el fog jönni a hozomány nagy napja; habár akkor az ezüst talléron felül sok aranyod lenne is eltéve, mégis a tallért fogod legtöbbre becsülni!

Turin, 1855 szeptember 21.

Leveled az érzelmek egész raját idézi fel bennem, melyeket nem lehet leírni.

Fájlalom kétségkívül a nagymama cselekedetét és Pasotti kétértelmű roszakaratát, de jobban bántott a te túlságos gyűlöleted. Ha az én meghatalmazottam jelentkezni fog Bresciában, a fizetést nem lehet neki megtagadni. Igaz, hogy te asszony vagy és nem vagy köteles ezeket a dolgokat tudni. A haragot is megbocsátom neked, mert hisz én sem maradtam hidegen, kezdettől fogva. De azután ezt mondtam magamban: min boszankodol és mi lep meg? Nem ismerted ezt a gonosz lelket s nem részesültél tőle nagyobb megbántásokban is?

Végtelenül szomorít, hogy nem tudod ér-

Zboray Aladár: Borina.

zelmeidet elitkolm Mária előtt, végtelenül meghat, hogy megbántad ezt és végtelenül megvigasztal, hogy szereted az Urat a gyermekben s hogy ez nekem megírod. Igazat megvallva, kedvesem, nem kellene ebbe így belenyugodnom, mert az Isten szeretetére felhív bennünket az ég és a föld s Ő látható előttünk minden világosságban, érthető minden igazságban. De elég az, hogy te kezded hallani az Ő szavát! Levelemben sohasem érintettem ezt a pontot, mert nem éreztem magam eléggé képesnek méltóképen és hatáson beszélni róla. S most hagyom az Istent beszélni hozzá a gyermekben, visszatérök hallgatásomhoz. Csak tudd, hogy reszkette hallgatók, imádkozom és remélek.

Képes vagyok-e megmondani neked, a mit Mária iránt érzek? Ki mondhatná el ezt a meghatottságot, ezt a végtelen gyengédséget, ezt a vágyat, mely epezt, hogy szívemhez szoríthatnám őt egy percze, egyetlen percze? Hiszed, hogy képes leszek novemberig várni? Nem, nem, írok majd cikketek, másolok, őrt állok valaki más helyett is, de előbb jöjök Luganóba! Borítsd el addig is helytem csókjaiddal, mondd neki, hogy a papa min-

dig szívében hordozza és áldja Ombrettáját, kérdezd meg, mi szerezne neki örömet, hogy meghozhassam, s azután ird meg nekem, nem sokat gondolva szegénységemre.

Öllelek Lujzám, egész lelkeimmel.

Franco.

(Folytatása következik.)

A CSAVARGÓ.

Leroux operája, 4 felvonásban. Szövegét írta Richepin, fordította Heltai Jenő. Bemutatta a Magyar Kir. Opera 1908. május 23.

Operánknak a folyó évadban utolsó újdonsága a francia Jean Richepin-nek versben írott szindarab-jából készült; s ha az alsó néposztály — a földmives nép — körében játszik is, de visszatérítendő vonás alig van benne; czímszereplője pedig, a kit nyugtalan és szabadságért lánoló vére örökös nomádéletere, folytonos vándorlásra ösztökél: talpig derék ember, a ki mindig kész jó tetre.

Richepin csavargóját Párisban egyszeriben megszerették. Így ihlette meg a zeneköltőt is, Xavier Leroux-t, a ki különben nagyon komoly, szép tehetség, a híres conservatoire-on a zeneszerzés tanára. Az új operának, tavaly novemberben, nagy sikere volt Párisban; azóta számos német színpad megszerzte, de még egy sem adta elő.

I. felvonása épen aratás végén kezdődik; a szép Toinette-et, a ki ebédet hoz a munkásoknak, a már 50 éves, elég jómódú François hiába kéri feleségül: a fiatal lány a csavargót szereti, a ki jobb munkás is, mint a többiek, azonfelül csupa jókedv, csupa nóta, szóval: helyre legény. Szerelmi jelenetük alatt a leány kijelenti, hogy ő is szívesen világgá menne a csavargóval, akár mint felesége, akár mint szeretője. Toinette alig veszi észre, hogy kedvese végkép eltávozik; kimondhatatlan fájdalomában utána akar rohanni, de François vasmarokkal visszatartja. A szerencsétlen lány elárulja, — a gazdag Pierre jelenlétében — hogy ő már rég testtel-lelélekkel a csavargó lett. — A II. felvonás 20 év múltán játszik: a már nagyon öreg, bénán ágyához kötött François és felesége, Toinette, alig győznek csillapítani egy fiatal párt: Toinet, az ő fiúk, meg Aline, a fősvény Pierre leánya, azon keseregnek, hogy a gazdag apa megtagadta leánya kezét a derék ifjútól. Majd beront maga a mérges Pierre és azzal fenyegetőzik: kikiáltja a falunak, hogy Toinet nem az anyja férjének gyermeke. A végkép felingerelt François felugrik betegágyáról, de tehetetlenül leroskad. A III. felvonás: országút mentén korecsma udvara; szegény Toinet, bánatában ivásnak adta magát, a korecsmárosné a pajtába vezeti, hadd aludja ki magát. Idejön utána anyja is, Toinette. Közben az iddógáló parasztok víg dall hallanak közeledni: megérkezik a csavargó, régi friss kedvével. Egymásra ismernek; a multakról beszélve, a csavargó megtudja felejtethetlen Toinette-je sorsát — látni akarja a legényt, rálel Toinette-re s megtudja, hogy Toinet: kettejük fia... Elhatározza, hogy megtöri a fősvény Pierre-t; ezzel mindjárt föl is deríti a fiatalembert. — A IV. felvonás nem mondja meg: hogyan — de sikerültnek mutatja a csavargó felléptét. A fiatalok már egy párrá lettek; hogy Toinet-tel a karácsonyi éjféli misére mehessenek: a csavargó marad otthon a már végét járó François-t ápolni. A jó öreg, mint-

Felix Aladár: Kilátás Tersatóról.

A sanatórium megtekintése a megnyitáskor.

egy végakarattal, odaadja jeggyűrűjét a csavargónak: «légy férje Toimette-nek.» A megbékült Pierre is ellátogat: ő is a közvéleményt tolmácsolja ugyanazzal az óhajással. De a csavargó büszkébb, semhogy ő másból éljen; mikor François elalszik (talán örökre?) ő fogja a kis batuját és elvándorol, czéltalanul, az örök bizonytalanságba.

Sok megindító, sok derűs és érzelmes mozzanata van a kissé hosszúra nyúlt drámának; érdeklődést és együttérzést föltétlenül tud kelteni a nézőben. A zene pedig nem tolakszik uralkodó szerepre, hanem az elvárható nagy mértékben hatványozza a szöveg hatásait; a kifejezésnek minden alkalmas eszközt felhasználja, beleértve a vezérdallamokat is. Eleinte, kivált «ouverture» híján, az ember csakis drámai, festő zenének érzi; a többi felvonásoknak már van zenekari bevezető darabjuk, főleg a II.-nak bús, egyetlen dallamesirából fejlesztett, erősen fokozódó és mesterien ellenpontozott megnyitója annyi meleg érzésről és fölényes tudásról tanuskodik, mint a gondatlan vándorélet gyönyöreit rajzoló, ezernyi színben csillogó III. felvonásbeli megnyitó- vagy közzene. Az énekszólások nagy részének szavalózene a feladata, rendkívül nehezen betanulható recitativo, egészében modern mű Leroux zenéje, ha nem is az «utolsó divat» (le dernier cri) disszonanciákban gazdag példánya. A közönségben vegyes érzelmeket keltett: nem egyszer hosszadalmasságával fárasztott, de többnyire, hangulatfestő erejével, ellenállhatatlanul magával ragadta a hallgatókat.

Óriási volt azonban Takács Mihály sikere, a cámszerepben. Énekművészeinknek ő a legjobbjá;

ehhez üde, erőteljes hangyaga és alakító erővel teljes játéka járul, mint föltétlenül hódító hatalom. Törőlmetszett és jókedvében úgy, mint vad indulásban szeretnivaló «csavargóját» úgy ünnepelte a teli nézőtér, mint már igen-igen régóta senki mást. Annnyira lekötötte az érdeklődést, hogy a kivétel nélkül jeles többi szereplőket, sőt magát a művet is, majdnem elfelejtették kellőképen méltatni. Toimette: S. Szamosi Elza, Toimé: Gábor, François: a meglepően fejlődött Szemere, Pierre: Szendrői, stb. csak úgy az est díszére váltak, mint a karnagy, Kerner, egész zenészerével. Igen nehéz munkát végeztek — derekasan valamennyien.

Az általános dícséretben csak a szöveg fordítóját nem lehet részesíteni: Heltai Jenőt, a ki ugyan legnépszerűbb, legötletesebb és legügyesebb verselőink közé tartozik, de a zenéhez illővé nem tette szövegét; például a gyakran előforduló vezérdallam szövegét ilyen hangsúlylyal tagolta: «Vig legény ka | szája peng» — azonfelül a merőben falusiak közt játszó történethez egyáltalán nem természetes nyelvet használt.

K. I.

AZ ÁLLAMI VASGYÁRAK TÜDÖBETEG MUNKÁSAINAK ALGYÓGYI SZANATÓRIUMA.

A tüdővész elleni védekezés hazánkban eddig leginkább társadalmi úton elért eredményeket tud felmutatni, s ezért különösen figyelemre-méltó, midőn az első, tisztán az állam által létesített tüdőbeteg sanatórium megnyílik.

Igaz, hogy aránylag csak szűk körre szoríthatók ezen intézet működése, mert az állam mint munkaadó elsősorban a saját gyáraiban dolgozó munkások jólétében határozta el magát ezen sanatórium építésére, hogy a lehetőség szerint megmentse az életnek azokat, kiket a kohók és tűzhelyek mellett végzett fáradságos munkájuk közben és a bányák poros, fojtó levegőjében oly könnyen hatalmába kerít az a pusztító betegség.

Az ez irányban néhány évvel ezelőtt végzett vizsgálat ugyanis megdöbbentő eredményt mutatott. Az állami vasgyáraknak akkori 12,717 munkása közül 1542 embert, vagyis a létszámnak több mint 12 százalékát tüdőbajosnak találták. Minthogy a tapasztalat azt mutatta, hogy a tüdővésznek gyógyszerekkel való kezelése sikertelen, és tartós javulást különösen az egészségügyi szempontból kevésbé fegyelmezett munkásoknál csak sanatóriumi ápolás által lehet elérni, a pénzügyminiszter megbízásából az állami vasgyárak igazgatósága Hunyad megyében Algyógy község határában építtetett egy 100 betegre berendezett sanatóriumot.

Erre a vidékre az a körülmény tette figyelemre méltó az illetékes szakembereket, hogy hiteles adatok szerint ott a nép között alig találni tüdőbajos embert, a mit azzal magyaráznak, hogy klímája enyhe és nincsenek hirtelen hőmérséklet változások.

Szétlől védett helyen, a Maros völgyére néző erdőborította hegyoldalon, a néhai gróf Kun Kocsárd-féle erdőből vásároltak meg 45 kat. holdat, s ebben írtottak helyet a sanatóriumnak, melyhez Algyógy községből hat kilométer hosszú szép szerpentin út vezet fel.

A főépület, eltérőleg az eddigi két magyarországi tüdőbeteg-sanatóriumtól, földszintes és pavillon rendszerben épült. A három pavillont csukott folyosók kötik össze, s mindhárom épületet délfelől egy közös nyitott fekvőcsarnok egészíti ki. A két szélső pavillonban van 25—25 beteg-szoba 2—2 beteg részére berendezve, míg a középrészt az iroda, rendelő szoba, hidroterapia, társalgó, ebédlő, konyha és egyéb mellékhelyiségek foglalják el.

Teljesen különálló épületben, a fekvőcsarnokkal szemben lakik az igazgató főorvos, míg a segédorvos és a vöröskeresztbeli ápolónők és ápolók szobái a betegszobák között vannak elhelyezve.

Úgy a főzés, mint a főépület fűtése gőzzel történik, míg a világítást és erőátvitelt benzomotorokkal hajtott villamos gépek látják el. A gép- és kazánházon kívül még számottevőbb épület a kezelő személyzet és cselédség lakóháza.

Vízszükségletét egy 160 méterrel magasabban fekvő hegyi forrásból kapja, honnan négy kilométer hosszú földalatti csővezetékén át

vezetik a sanatórium mögötti hegyoldalba épített és várszerűleg kiképzett víztartányba. Ennek a beton víztartánynak a tetejét bástya futja körül, padokat helyeztek el rajta a gyönyörű kilátás nyílik róla a Maros völgyére, az erdélyi érzékgységre és a havasokra.

A sanatóriumot élelmiszerrrel az algyógyi állami székely földműves-iskola látja el, honnan jéghűtésre berendezett kocsiokon szállítják fel az élelmicikkeket.

Az épületek tervei a budapesti állam-gépgyár építési ügyosztályában készültek, s az építkezés vezetése is innen történt. Most vasárnap, e hó 24-én volt a megnyitás, melyre lement a pénzügyminiszter képviselőjében Popovics Sándor államtitkár és melyre hivatalosak voltak az állami gyárak küldöttei, a hazai tuberkulózis elleni mozgalom vezető szakemberei, továbbá úgy a megye, mint a környék notabiltásai.

Azóta már útban vannak az ország különböző részein fekvő állami gyárakból a kijelölt betegek is, hogy 3—4 hónapot ott töltve, gyógyulást találjanak az emberszeretet alkotta intézetben.

Szieberth Imre.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Bokréta. Ezt a könyvcímét ma már sokfelé ismerik; immár a harmadik kis könyvecske viseli a már harmadszor olvassuk rajta ugyanazokat a neveket. *Baja Mihály, Gulyás József, Gyökössy Endre, Maday Gyula és Oláh Gábor* ez öt név, öt fiatal költő, a kik baráti összetartással fogózkodnak össze, most már harmadizban a nyilvánosság megostromlására. Az első *Bokréta* megjelenésekor még egészen fiatal egyetemi hallgatók voltak, ma már beleérték az életbe s a kikben közülük igazán van tehetség, azok bejutottak az irodalomba is. A legtöbb sikert közülük *Oláh Gábor* aratta, a ki egy önálló lírai kötetével s *Sámson* című verses elbeszéléssel komoly figyelmet és nem kevés várakozást keltett maga iránt. Erős gerincű legény, erősen küzdök még magával, ingadozik a magyar költészet régi tradíciói és újabb ösvényei között, a maga egyéni hangját keresi, — ma még keresi, holnap talán meg is fogja találni. S ha szerencsésen fejlődik, alighanem tényező lesz még irodalmunkban. *Gyökössy Endrét* is ismerjük, közvetlen, friss hangjáról, nyelvének magyar ritmusú lüktetéséről. Egyetlen még, a kis könyvben foglalt versei kö-

Popovics Sándor államtitkár megnyitja a sanatóriumot.

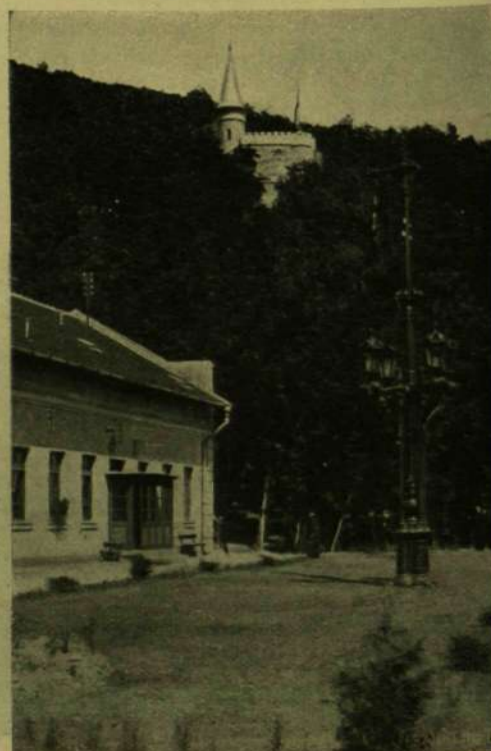
zött is van egy-két igen figyelemre méltó dolog (ezeket ismeri az olvasó lapunkból is), de van több közepes és semmitmondó is. Nem olyan mély, mint *Oláh Gábor*, inkább hirtelen fellebbanásokkal dolgozik, mint tudatos művészettel, de nótás az ajka és magának is vannak nótái. *Gulyás József* komor, sötét verseket adott a *Bokrétába*; van köztük kettő-három olyan, a mely megfogja és egy időre magához is köti érdeklődésünket, a többiben csak néha érezzük meg, hogy csakugyan van mögöttük, írójuk lelkében valami vívódás, — sokszor azonban elhüdegl a hangja, feszes, kemény és mondva csinált lesz. *Tompa Mihály* és *Lévay József* nyomdokain jár *Baja Mihály*, a falusi élet, a kálvinista parókia egyszerű örömeit, melázó bánatait éneklő melegen, de kissé józanon és konvencionálisan. Nagyon féltékeny és illedelmes *Maday Gyula*, halkán beszél, ha

volna mondani valója, sem meri elmondani, még kevésbé mer erősebb, egyéni színeket használni. Mindenesetre érdekes kis vállalat ez a *Bokréta*, akármilyen egyenetlen tartalmú is, szívesen társalkodunk vele a harmadik találkozás alkalmával is.

Huszonégy novella. *Bíró Lajos* új könyve, a mintegy két év előtt megjelent régihez képest nem jelent lényeges fejlődést. Eszméjára körülbelül ugyanaz maradt, nemkülönben technikája is, legfeljebb egy-két pontban izmosodott. Tartalmas író volt már akkor is, tud valamit, érdekeset, gondolkodóba ejtőt mondani most is. A fiatalok között áll, de megvan a külön állása, maga-magát csinálja, nem merül el egy irodalmi iskola hullámaiban. Ké-nem mindennapi erőnye van: az erős látás és a biztos komponálás. Nagy dolgokat össze tud foglalni kevés szóval; van például egy novellája, a mely hat

Popovics Sándor államtitkár fogadtatása.

A vizektartó.

FEKVŐHELYEK AZ ÁLLAMI VASGYÁRAK TŰDÖBETEG MUNKÁSAINAK ALGÓGYI SZANATÓRIUMÁBAN.

zaterdag aratók zendülését írja meg a budapesti pályaudvaron: formájára alig egyéb, mint hirlapi tudósítás, de élet van benne, nagy vonásokban összefogott igazság. Ezzel szemben olyan intimitások állanak néhány más novellában, a melyek meglátásához nagyon finoman különböztető szem kell. Ez a két ellentétes sark adja meg Bíró Lajos tehetségének nagy terjedelmét. Nem tartozik azok közé a fiatalok közé, a kik szándékosan nem fejlesztik mondanivalójukat biztos körvonalú történetbe, hanem a kontúrok elmosódásában és összefolyásában keresik a hatást, a hangulatokéletemet s azt kívánják az olvasótól, hogy az olvasottakat, lelkében tovább rezgette, önmaga fejze be a történetet. Ez is művészet, az igen finom lelkűek előtt talán ez az igazi, magasabbrendű művészet, de nincs-e igazuk azoknak, a kik mint láthatólag Bíró Lajos is, azt tartják, az olvasó fogékonyságát nem kell túlbecsülni, nem lehet azt kívánni minden olvasótól, hogy olvasás közben maga is írva, az írónak munkatársává emelkedjék. A kinek mondanivalója sokaknak szól, az arra törekszik, hogy sokak is hallják; nem rája szájukba, de nem is leplezi el előlük szándékosan, világosan, tömör vonalakban igyekszik előbb kijelölni. Ha szemünk nem csal, Bíró Lajosnak is ez a módszere. Néha kissé kemény is az alkalmazásában, a helyzeteken, melyekből történeteit kifejleszt, néha megérzik, hogy konstruálva vannak s ilyenkor bármily ügyesen rajzol, valami papíros-íz mégis marad történetein és alakjain. Erősen hajlik az erotikára, ez a hajlama néha téves utakra is csalja, mint pl. a kötet első novellájában, de néha az emberi lélek különös zugait tárja fel. A fiatal irodalomban bizonyos exkluzivitást tapasztalunk, a melylyel elzárják magukat a szélesebb körökre kiterjedő, gyorsan érő hatástól. Szó sincs róla, hogy ezt megrovással mondanók, az írónak joga van egyrészt megválogatni a maga publikumát, másrészt pedig kötelessége a közönségre való tekintettel nélkül megalkuvások nélkül, önmagából és önmagukból fejleszteni ki a formáit. A mi törekvésünk szempontjából azonban, a mely első sorban arra szolgál, hogy összehozzuk egymással az irodalmi fejlődés két egyaránt fontos tényezőjét, az író és a közönséget: meg kell becsülnünk az olyan írókat, kik — mint Bíró Lajos is — az irodalmi szemponttól sérlemlen kívül egy lépéssel közelebb tudnak lépni a közönségre is. Ezzel maguknak sikert szerznek, a közönségre belevisszik az új törekvéseket s így hidat építenek, a melyen át a magyar olvasó mégis csak eljut a maga aktuális irodalmának megértéséhez.

A Vörösmarty-szoborról a szoborbizottság kiadásában s *Sajó* Aladár szerkesztésével tejedelmes könyv jelent meg, a mely elmondja a szobor egész történetét, az eszme fölvetésétől fogva egész a leplezésig. A könyv, melynek tartalmát több kép is érdekesebbé teszi, nagyon jól, érdekesen foglalja össze annak a nemzeti mozgalomnak a történetét, a melyből a gizeletéri szobor kialakult.

Székelők a költők dalaiban. A híres székelők lokál-patriotizmus terméke ez az anthology, melyben a beszercezi Székely-társaság megbízásából *Havadi Mihály* Gábor összegyűjtötte nagyjából mindazt, a mit költőink a székelőkéről írtak. S mivel sokat írtak róluk, az anthology anyaga elég bő és elég változatos is. Ot csoportra van osztva. Kezdeti oly költeményekkel, a melyek a székelység öskorára és régmúlt történetére vonatkoznak. Egy másik csoport a szabadságharc idejéből való vagy arra vonatkozó költeményeket ad, a harmadik pedig olyanokat, melyek általában a Székelyföldre és népére vonatkoznak. Két külön csoportban azután népdalok, regék és népdalok következnek, nép ajkáról elcselt és népdalok módjára írott versek egyenesen. A kötethez *Benedek Elek* írt nagyon lelkes előszót.

Magyar fürdő-kalauz. *Erdős József* ezen a címen olyan munkát adott ki, a mely kiterjeszkedve minden fontos és szükséges tudnivalóra, ismerteti hazai fürdőinket és ásványvizeinket, párhuzamos magyar és német szöveggel. A díszesen bekötött könyvet minden magyar, osztrák és német orvosnak díjmentesen küldötték széjjel.

Új könyvek:
Bokrétá. Harmadik könyv. Írták: *Baja Mihály, Gyúts József, Gyökössi Endre, Maday Gyula és Oláh Gábor.* Budapest, Singer és Wolfner.
Huszonegy novella. Írta *Bíró Lajos.* Budapest, Deutsch Zsigmond kiadása.
A Vörösmarty-szobor. A budapesti Vörösmarty-szobor története. Írta *Sajó Aladár.* Kiadja a szoborbizottság; ára 5 korona.
— *Az ipartörvény-tervezet és a kereskedelmi alkalmazottak.* Feldolgozták: *Traubner Vilmos és Lengyel Samu.* Budapest.
Székelők a költők dalaiban. A beszercezi székelő-társaság megbízásából összegyűjtötte *Havadi Mihály* Gábor. Budapest, Lampel-Wodianer részvénnytársaság.
Magyar fürdő-kalauz. Összeállította *Erdős József.* Budapest, VI., Vörösmarty-utca 46.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Nagyrákói és Kelemenfalvai idősb Rakovszky Győző, Abauj-Tornamegye törvényhatósági bizottságának tagja, a garbóc-bogdányi választókerületnek 1877—1887. években volt országos képviselője, 71 éves korában Kassán. Ifjabb Rakovszky György és Rakovszky Endre miniszteri tanácsosok édes atyjukat gyászolták az elhunytban, a kinek holttestét Ósváron temették el, a család temetőjének helyiül szolgáló templomkertben. — *Mosdósi József*, volt negyvennyolcas honvéd, gazdasági, 78 éves korában Budapestben. Résztvett a tolnaji, az isaszegi csatákban és Budavára bevételénél; ott volt a világségi fegyverletételnél és csak hosszas bolyongással tudott az osztrák hadseregbe való besoroztatás előtt kitérni.

Az elhunytat özvegye, született Jenovay Lujza, gyermekei: Imre, fővárosi királyi tanfelügyelő, László, budapesti kereskedő, Andor, Gyula és Jenő fővárosi tisztviselők és nagyszámú rokonság gyászolja. — *Verbőczy Szelma* István, a paksi kerület függetlenségi párti orsz. képviselője, 58 éves korában Budapestben. Alsószentivánon temették el a családi sírboltba. — *Rozsalehotai Gyurkovich Győző*, volt horvát és magyar képviselő, újságíró, 63 éves korában Budapestben. — *Kolumbán Samu*, a budapesti II. kerületi állami elemi tanítónő- és nevelőnőképző intézet tanára. — *Sziróti Kilián Bertalan*, 53 éves korában Bodrogkeresztúron. — *Ajtósi Horváth Géza*, nyug. m. kir. honvédszázados és földbirtokos 54 éves korában Pozsonyban. — *Szénvási Keresztury Sándor*, nyug. m. kir. csendőrnagy, a szerb Takova-rend tulajdonosa, Torontál-megye volt tiszteleti árvászei elnöke 76 esztendőskorában Nagybecskerekben. — *Bonyhádi Perczel Gábor*, a berlini egyetem hallgatója, 21 éves korában Zoltán községben. — *Winteritz Márkus*, gyáros, 57 éves korában Ujpesten. — *Natter Ferencz*, az első magyar részvénytörzsfőnök nyug. vezérigazgatója, a Ferencz József-rend lovagja, 77 éves korában Budapestben. — *Svetitska Gyula*, nyug. állampénztári ellenőr, 62 éves korában Soroksáron. — *Horváth Csongor János*, itélő táblai bíró, a pécsi járásbírószág vezetője, 49 éves korában. — *Salamon Ferencz dr.*, orvos, 90 esztendőskorában Pozsonyban. — *Loosz Zsigmond*, ügyvéd, Baja város volt főbírája, 78 éves korában Regöczen. — *Jakabfi Zoltán*, az Országos Középponti Hitelbiztosíték-ellenőre 25 éves korában Budapestben. — *König Samu* 66 éves korában Budapestben. — *Berán Gyula dr.*, községi orvos, 50 esztendőskorában Budafokon. — *Szentkirályszabadjai Rosos Öbög*, vesprémi püspöki uradalmi számvevő, 63 éves korában Veszprémben.

Öz. felsőkubini *Mesko Pálné*, dr.-né, szül. Böke Matild 82 éves korában Nyiregyháza. Az elhunyt matrózában *Mesko László* igazságügyminiszteri államtitkár, *Mesko Elek* takarékpénztári igazgató és *Mesko Pál* gazdasági titkár édesanyjukat gyászolják. — *Öz. Németh Albertné*, Németh Albert volt függetlenségi képviselő özvegye Karlsbadban. A Pasztacsányon lévő családi sírboltba temették. — *Öz. felsővattai Wattyai Jusztinné*, szül. felsővattai Wattyai Zsuzsanna 73 éves korában Kiskörnán. — *Markovics Erzsike*, Markovics Ferencz déli vasúti főellenőr leánya 10 éves korában. — *Öz. Bacskai Andrásné*, szül. péchujfalusi Péchy Ilona 80 éves korában Ungvárott. — *Öz. Wertheimer Ignác*, szül. Steiner Róza, 61 éves korában Hirschbergen (Szilészia). — *Tordai Paksz Miklósné*, szül. Heinec Juliska honvéd-huszárfőhadnagy özvegye, 39 éves korában Budapestben. — *Birkmayer Margit*, özvegy Birkmayer Lajosné leánya 22 éves korában Budapestben. — *Kraemer Ilma*, Kraemer József fős. biz. tag leánya 15 éves korában Budapestben.

EGYVELEG.

* 66 millió 70 ezer és 273 hektoliter bor termelt 1907-ben Franciaországban, tizenhét millióval több, mint az előbbi tíz év termésének átlaga. A franciaországi szőlők terjedelme 1.649,857 hektár s így egy hektárja átlag 40 hektoliter termést adott a múlt évben. Ebbe a mennyiségbe Algír és Kozika nincs beleszámítva.

Idéges főfájást szomol és biztosan megszüntet a kítőnó hírnévűk érvény Beretvás-féle *Migrén-pastilla*. 24 pastillát tartalmazó doboz 1 korona 30 fillér minden gyógyszerháznál.

Szerkesztői üzenetek.

A jövőbe látok. Mi a bajom. Mi nem látjuk elég erőnek és éretnek arra, hogy a nyilvánosság elé lépesszen; sőt egyáltalán nem találunk verseiben semmi olyat, a mi költőre vallana.

Rezedák. Serajevóban. Csalogányhoz stb. A sok szó nem mond semmit; gondolatai, képei az útszélről vannak szedve. A Boszniában állomásozó magyar katonák lelkeiben ne támadna semmi olyan érzés, a min rejta volna az ő egyéniségének a blyege, a mit a saját nyelvén fejezhetne ki a rég megmerevedett irodalmi közhelyek helyett?

Egy estém otthon. Már csak inkább olvasunk mégis Petőfi hasonló című versét s a 'Családi kör'. Arany Jánostól, mint ezt a halvány visszhangját ennek a két költeménynek.

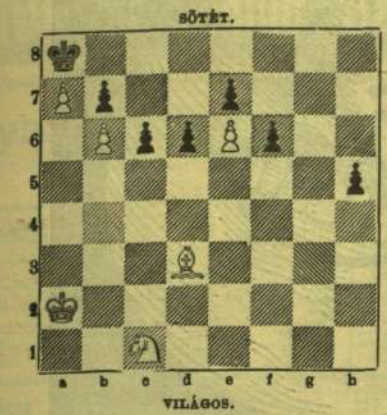
Hiszem. A hogy Hamlet mondja: szó, szó, csupa szó. **Fiannak.** Szép dolog az apai érzés, de jó vers csak akkor lesz belőle, ha költő írja meg. Ezt pedig a vers szerzőjéről a legjobb akarattal sem mondhatni el.

Ákác-dalok. Hyenekt halomra írhat bármely iskolavégzett ember; nyoma sincs rajtuk annak, hogy a szívben a legesekélyebb megindultság is lett volna irásukkor.

Ha a rózsám. Hamis a lány. Hamis a hangja a verseinek; keleson vannak véve a képei, a rimeik, még pedig az irodalmi lomjár legcsekélyebb zugaiból.

SAKKJÁTÉK.

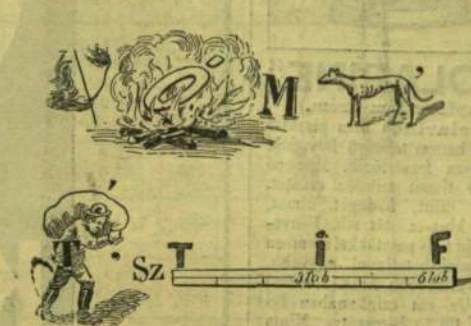
2591. sz. feladvány Schuster Zsigmondtól, Budapestben.

Világos indúl és az ötödik lépésre matot ad.

- A 2565. számú feladvány megfejtése Miskolczy Antaltól.
Világos.	Sötét.	Világos.	a.	Sötét.
1. Ka7-b6	... Fc7x6	1. ...	... Fe7-d8	
2. Hg6-f4	+ Kd5-e4	2. Kb6-b5	... t. sz.	
3. Ha4-b2	+ mat.	3. c3-c4	+ mat,	
-
1. ...	... Hg8-f6
2. Hg6-f4	+ Kd5-e4
3. Ha4-b2	+ mat.

KÉPTALÁNY.

A 18-ik számban megjelent képtalány megfejtése: A bit, ha jó, nem jó, mint egyes örszem, egész dandár beront.

Felelős szerkesztő: Holtz Pál.

Szerkesztési iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5. Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Vásároljon Svájci selymet!

Kérjen mintát tavaszi és nyári újdonságainkból ruhák- és bluzokra. Surah chevron, Messaline ombre, Armure granité, Louisine, Tafetas, Mouseline 120 cm. széles, méterenként 1 K 20 f.-től felebb feleketben, fehérben, egy- és színesben, ugyanígy hímzett blúzok és állományok hatást és selyemből. Mi csak szavatolt szolid selymeket adunk el köz. magánfelelőknek már bér- és vámmentve házhoz szállítva.

SCHWEIZER & Co., Luzern U/23. (Svájcz.) Selyemkeltő-kivitel. — Kir. udv. szállító.

A Bőr- és Lithion-tartalmu

Salvator-forrás
Kítőnó sikerrel használhatik vesebajoknál, a húgyhólyag bántalmánál és a húgyvezeték, a cukorbetegségnél, az emésztési és lélegzési kóros burujainál.
Húgyhajtó hatású!
Varmesztó! Kényesen emésztendő! Teljesen tisztá! Budapestben, Híraktár Édeskuty L. urnál.

CALDERONI és TÁRSA

látásos raktár vészt-utca 1. BUDAPEST, ishid-tosa 8.
Női színházi látésűvek fogantyúval. Színházi látésűvek alumíniumból. Prizmás látésűvek, Zeiss, Busch, Goerz és az összes többi gyártmányok eredeti áron. Aneroid lég-szűrőművek. Homérók. Szemüvegek és orrszíptetők arany, double ezüst tekercs és nikkelfogalattal. Lórgemétek arany, ezüst, double, gyöngyház és tekercs fogalattal. Fényképezési, készlekek és kellekek raktára. Kodak eredeti gyári áron, stb.

Dús kebel két hónap alatt Píloles Orientales által (lelelt) pillálatok segítségével, melyek a mellettel fejlesztik, erősítik és újraszabják és az asszonyi kebelnek keszes teltségét kölcsönözik, a mély, a széles, a rugalmas, hogy az egésznek ártana. Keszeskedve aranymentes. Az orvosi tekintélyektől elismert. Abszolút diszkrét. Dobosa haszn. utasítással K. 6.45. Bérmontre. J. Hattó gyógyszerárta, Paris. Raktárak: Budapest, Török J. Király-u. 12. Wien, Puchholtz 8., Singerstrasse 15. 1892

Rohitsch-Sauerbrunn

Stajerország. Főnséges fekvés, élellyben gazdag, teljesen portmentes levegő. Modern kényelem. Élénk társasélet. Vasút, posta és távíró.

SARG-féle 60 KALODONT
LEGJOBB FOG-CRÉME
Fillés

MAGGI-féle IZESÍTŐ
Mikor használjuk a Maggi-féle izesítőt a kereszt-csillaggal?
Ha hozzávalókban takarékoskodni és mégis ízletesen főzni akarunk. Minta-vegecske 12 fill.

PETROLNERUDA
NERUDA-FÉLE Pipere Borost
Készít: NERUDA NÁNDOR
BUDAPEST IV. HOSZORVÁJOS UTCA 7/A
LEGJOBB HÁZISZER
1 üveg ára 1 korona 50 fillér.

Hazai termék! Hazai termék!
ÁGNES-Forrás
Elsőrendű természetes szénsavas natron-tartalmu ásványvíz.
Ideges gyomorban, légső-, tüdő-, gyomor- és bél-hurut, csontlágulás, vese és hólyagbántalmak esetében kítőnó eredménynyel használtatik, kellemes borvíz. 1 1/2 literes üvegekben 42 fillér. Üres üvegezt 8 fillér térül vissza.
Mindenütt kapható. A forráskezelőség.
Főraktár ÉDESKUTY L. cs. kir. udv. szállítóháznál Budapest, V., Erzsébet-tér 8. Telefon 16—32.

RÉZBUTOR
12575 VAS-SZOBABUTOR
gyártmányaink, modern, stálitvári kivitelben városi üzletünkben kiállítva megtekinthetők. Eladás jutányos árak mellett. Árjegyzékintygen és bérmentve küld
PÁPAI és NATHAN vas- és rézbutor gyártó
Budapest, VI., Andrássy-út 1. (Fonciére palota).

TELEJEN RENOVALVA.
Császár-fürdő, divatosan berendezett vizgyógyintézet. Styria-fürdő, újonnan megnyitott szénsavas fürdő. Bevált gyógyhely gyomor-, bél-, máj- és vesebajok, idült székrekedés, aranyér, epekö, elhízás, cukorbetegség, köszvény, torok- és gégehurutok, szívajok ellen. A Karlsbad és marienbadi forrásokhoz hasonló gyógyforrások. Diétetikaik és terepkrak. — Kítőnó ivóvizvezeték. — Villanyvilágítás. — Lift. — Modern esztornázás.

Szépítő Kúrát

végezhet mindenki odahaza, ha egy dr. Jutassy-féle készletet beszeres.

Bőrszépítő készlet a normális, ép, tiszta arc bőr szépségének pótlására és megőrzésére; száraz, sémörös, durva, hámló, feszülő, viszkető, heradó bőrre; ráncok és libabőr ellen.

Bőrgyógyító készlet fejnyes, zsíros, pórusos, akás (mitesszeres), pattanásos (vimmerlis), eres, vörös arc, vörös orr, vörös kéz, lagyási foltok és izzadási ellen.

Bőrtisztító készlet. Elszárgult, leharant nap-sütött arcok fehéritésére, seplő és májfolt ellen.

Hámlasztó készlet. Lencsefoltok, tág pórusok, pattanásnyomok, rózsapattanás (rosacea) bőrkeményedés, horvrig, himlőhely és sebhegy ellen.

Haj-gyógyító készlet. Hajkorpa, hajhullás ellen, a hajpasztos megakadályozására.

Ezen készletek fel vannak szerelve a megfelelő szappannal, szükséges kozmetikai eszközökkel, melyeknek biztos hatását 1892 óta ezer és ezer arcon tapasztaljuk s a melyeknek által-matlanosságáról az intéző főorvos: dr. Jutassy József koz-metikus bőrgyógyász, egészségtanár kezességel, kinek receptje szerint a szerék készülnek. A kimerítő használati utasítás alapján mindenki sikerrel kezelheti önmagát azon szépség-hibája ellen, melynek megfelelő készletet beszeres. Jutassy dr. «Szépségpótlás» c. könyve minden készletnek mellékelve van.

Minden egyes készlet ára 5 korona.

Készíti és elárulja személyesen vagy posta útján a Kozmetikai Gyógyintézet Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 4. sz. I. em.

Kapható vagy megrendelhető az intézet kivül minden gyógy-szerterében. — Főraktár: Török József gyógyszerháza 12408 Budapest, VI., Király-utca 12. szám. 12402

Minden ragyog mint a nap.

SOLARINE

(Napfény-fém-krém.)

A «Solarine» nem pisztoló paszta, hanem tisztító folyadék, mely nem fészföldök. Megelőző gyszorán tisztít minden ezüstöt, rozsdát, ezint, bádogot, ölmot, nickelt, kina-ezüstöt stb. Fényesítő ereje más pasztákkal szemben összehasonlíthatatlanul nagyobb, szebb és állandóbb. Árak (2. szám) 15x10% em csizkában 88 kr. (1 K 66 L) bérmentve. Minta kancsó (1 szám) 12x9 1/2 em ezin-kában 48 kr. (96 fill) utal-ványon beküldött pénz vagy bé-lyeg ellenében teljesen bérmentve küldetik. Főraktár: PLOKÉL és HAAS-nál Budapest, VI. ker., Andrássy-út 13. — Kapható minden fűszerüzletben. Viszontelaru-sítók kérjenek nagyban árat és plakátokat. Ügynökök felvétetnek. A Solarinetől minden úgy ragyog, mint a tükör.

UJDONSÁGI

GYULAI PÁL

DRAMATURGIAI DOLGOZATOK

Két kötet. Ára fűzve 16 korona. Diszkrétben 22 kor.

Kapható LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál Budapest, VI. Andrássy-út 21. és minden könyvkereskedésben.

Serravallo CHINA-BOR VASSAL. Hygienikus kiállítás 1906. Legmagasabb kitünt. Erősítőszér gyöngéldők, vöröszegények és lábbadók számára. Elvagygyozó, ideg-erősítő és vérjavító szér. Kétféle és 3000-nál több orvosi vélemény. J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola. Vásárolható a gyógyszerárakban fűlítéses üvegekben K 2.60, egész literes üvegekben K 4.80.

MATTONI FÉLE GISSHÜBLER terméskészítésvényes SAVANYÚVÍZ.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten ép most jelent meg s minden könyvkereskedésben kapható:

DERÜ-BORU KÖLTEMÉNYEK

Irta Szabó Endre. Ára fűzve 2 korona 60 fillér.

E rendkívül érdekes könyvről a sajtó következőképen nyilatkozott:

A mi olvasó közönségünk szép lelkiéleti emberei közt nagy örömet kellett az az új verses könyv, ha el nem volna rontva a kifejezés hítele, azt mondanánk: irodalmi esemény ez a könyv. Kültő szóval meg mindenütt e nagy művészettel, gyönyörű magyarsággal megszöveített sorokban. (Pesti Napló.)

Ha foglalkozunk Szabó Endrével, irói egyéniségével, azt nem annyira a költő vagy a publikum kedvéért tesszük, hanem a magunk gyönyörűségére. Jól esik kisé megállni e valóban szép és érdekes könyv előtt, jól esik az elismerő sorokat leróni a költővel szemben, ki nem kereste sem a feltűnést, sem a lármat s nemcsak hogy a reklámot nem hajszolta, de még a megérdemelt dícséret után sem futott. Pedig Sz. E. karakterét teljesen hiányzik az ugy-nevezett fiúnek szerénység. Ő teljesen tisztában van saját értékével, képességével; elvon-sága inkább ég, mint szerényesség. Kézírásában néha mintha egy elfojtott zokogás akko-rd-jait hallanánk. Szabó Endre lelke átlátszó, tiszta, igaz magyar lélek, sokkal jobb a szemre, hogyszem ezre ne vegye azt a sok visszatérő eszlást és képmutatást, melybe lepen-vihom bele kell hallatnia annak, a ki nyitvános pályán él és szerepel. Nagy érzések, nagy nyihom szülik poemáit. (Budapesti Hírlap.)

Meg kell már egyszer állapítani a költőről, hogy az ő bőven buzogó, üsedetű, senk máséhoz nem hasonlítható, érdekes költői talentuma, gyönyörű költői nyelve, magyarsága szokatlanul gondos formája, gondolatának, eszméinek megjelölő volta, kiapadhatatlan humora erős, kíméletlen és mindig találó, tehát igazságos szatírája, főképen pedig az a sajátosága, hogy egyik kortársra sem él, annyira a korával és a kornak, mint ő, külön helyet biztosítanak neki nemcsak kortársai közt, hanem általában hazai irodalmunkban is. Hossza költői művé-dése, mely eddig hat-hét kötetben nyilvánult meg, biztosítja neki, vagy legalább majdan elképzelhető emlékeknek a háttérkörzart. Valahányszor a megszólaló, az mindig öröm és mindig érdemes meghallgatni. (Az Ujász.)

A hazának költője szeretete, szeretetteljes szatíráival való csipkedése egyik legérdekesebb sajátossága. Szabó Endrének és az az iskolát ő csinálta meg. Hosszabb költői elbeszélései közül nem egy igazán páratlanul áll irodalmunkban. A régi istenek, Husvétj gondolatok, Erdőn, Ószásl, Faluhelyen ez. versek olyanok, a melyekről jó tudni, hogy könyvszerzőimnek vannak, mert nem egyszer támadt vágyunk, újra meg újra elolvasni őket. (Nyugat.)

Mintaseri elbeszélő verse a «Koronk hősei». Politikai satíráiról Petőfi sem írta job-bakat, ha ma élne. (Nyugat.)

KALOGÉN BRÁZAY SÓSBORSZESZ FOGKRÉM és SZÁJVÍZ. 12663

ZEISS TÁBORI TÁVCSŐ a képek fokozott plasztikájával. 12471

UJ MINTAK UTAZÁS, SPORT, VADÁSZAT, HADSZEREG, TENGERSZÉZT. Beszerelhető valamennyi optikai üzletben, ugyszintén:

CARL ZEISS JENA (NÉMETORSZAG)

SENET LÁSZLÓ (Püspök) Hévíz-gyógyfürdő. Nagyvárád mellett, Kernáts János fürdőberlő kezelése alatt. Kényelmes közlekedés, Vasúton Nagyvárádtól 1/2, kocsin 3/4 órai távban. Május-angustus hónapokban naponta 12, vasárnap- és ünnepnapokon 16 vonat közeledek Nagyváráddal. A vasúti állomás a fürdőtelepen van.

UJ-VUKOVÁRI arctisztító kenőcs, bőrszépítő szappan. Főraktár: Budapest, Király-u. 12. és Andrássy-út 26. TÖRÖK JOZSEF gyógyszerháza.

FORSTNER Quillaja-Panama Szinszappan

szenczáción új magyar találmány, mely 30% (Quillaja) Panama-gyökér-kivonatot tartal-maz. Szines ruhát hideg, meleg vagy langyos vízben azonnal ki lehet mosni a nélkül, hogy színt vesztenél. Az új öltés és jó Forstner Quillaja Panama Szinszappan nagy megtakarítás minden háztartásra nézve. Darabja 20 és 40 fillér. Kapható minden fűszerkereskedésben és drogeriában. Egyedüli főraktár: Telefon 14-27. TIRGRAM-TÁRSASÁG, Budapest, IV., Károly-utca 1. sz.

Magyar királyi államvasutak nyári menetrendje, érvényes 1908 május 1-től.

Table with columns for stations (Állomások) and train numbers for Budapest nyugati pályaudvar-Párfány-Nána és vissza.

Budapest keleti pályaudvar-Bicske és vissza.

Table with columns for stations (Állomások) and train numbers for Budapest keleti pályaudvar-Bicske és vissza.

Budapest keleti pályaudvar-Hatvan és vissza.

Table with columns for stations (Állomások) and train numbers for Budapest keleti pályaudvar-Hatvan és vissza.

Large table with columns for Délután and Délelőti, listing train arrivals and departures for Budapest and other stations.

PÖSTYÉN FÜRDŐ
CSÜZ. KÖZVÉNY.
 ISCHIAS, IZZADMÁNYOK ELLEN.
 Az 1907. ében 12.000 beteg lett gyógyulást e csodás gyógyvizek forrásánál. 60 fok C. radiumtartalmu iszap-fürdők. Az utolsó ében 5 millió értékű befektetések létesültek. Szállodák, panziók, fürdők. Prosp. térül. nyújt a Fürdőigazgatóság.

Sporteszköz, háló- és kötélgyártó ipartelep.
Tennis- és tornaterék
 teljes berendezéssel.
 Támlaszék, függőgy, turistaszék, lóháló, tekejáték, kertibutor, ponyva, zsák és zsinór legelőbb beszerzési forrása:
Seffer Antal
 Budapest, Károly-utca, boltsz. 12.
 Központi városba épült.
 Képes árjegyzék kérésre ingyen.

Feltűnést keltenek
TITANIA gyöngy-
 gözmosogépek
 az előbbihez képest 1/2 idő alatt
 a ruhát hófehérré.
 Minden gépet próbára 55 koronától feljebb.
 :: Képviselek kerestetnek ::
 Bizonyítványok, prospektusok ingyen. 1907
TITANIA-művek, Wels 179
 O.-Oester.

Szt.-Lukácsfürdő gyógyfürdő, Buda.
 Téli és nyári gyógyhely. Természetes forrómeleg kénes források. Iszapfürdők, iszapborogatások, masszázs, vizgyógyintézet, gőzfürdők, kő- és kád-fürdők, gyógyvizusodák. Olcsó és gondos panzió. Csuz, közvény, idegbőrbajok, lakás, ellátás felől kimerítő prospektust küld ingyen a
Szt.-Lukácsfürdő igazgatósága, Buda.

Ha őszül a haja
 ne használjon mást, mint a
„STELLA“-HAJVIZET,
 mert ez nem hajfestő, de oly vagy őszesítelő szer, mely a haj eredeti szívét adja vissza. Üvegje 2 K.
ZOLTÁN BELA gyógyszerárban,
 Budapest, V/49, Szabadság-ter, Sétány-utca sarkán. 1945

HÖLGYEK KEDVENCZE
 Ez az elnevezése a Rogátsy-féle pipere-boraxnak, mely a legkiválóbb test- és arcpótló szer és amelynek nincs szüksége más reklámra, mint egyszeri próbahasználatra. A ki egyszer használja a Rogátsy-féle pipereboraxot, hűségos marad ahhoz egész életére. Kapható minden gyógyszertárban, drogueriában és fűszerkereskedésben.

Új zseb-messzelátó kompaszsal és tükörrel
 összerakható, nagy messzelátással, egyúttal nagyító, gyújtó, és szemlőrő gyanánt használható, kényelmesen zsebben hordható, darabonként csak K 1.20, 3 db K 4.-.
 Ha nem tartják pénzre vissza. — Székelydél előfizetés vagy utánvétel mellett. — Cs. és kir. udvari szállító.
Konrad János szállítóháza Brűx 1268. sz. (Csehország).
 Ingatlan és bérmentre küldöm kérésre mindegyikét 3000 képpel.

FÖLDES MARGIT CRÈME
 LEGJOBB ARCZSÉPTŐ SZER

Kleinert's
 THE BEST
 KLEINERT
 AMBASSADOR
Önkénytes ajándék
 azoknak a hölgyeknek, a kik a Kleinert-féle izasztó-lapokat kipróbálni akarják. Kleinert-féle „Gem” (legfinomabb gummilappal). Kleinert-féle „Ambassador” (legjobb trikó-izasztólap). Kleinert-féle „Featherweight és Beauty” (legfinomabb szövött könnyű gummidörzsölő).
 Ennél fogva teljesen ingyen ajánlunk 300 pár jólismert Kleinert-féle harisnyatartót (párónként 2 kor. értékben) annak a 300 hölgynek, a kik legkésőbb 1908 július 20-ig a fenti izasztólapokról, melyek véleményünk szerint a legjobbak és legmegfelelőbbek, értesítésüket hozzánk beküldik. A választ Kleinert Company, Wien, I., Wollzeile Nr. 9. címre kérjük. A levelek beérkezési határideje 1908 július 20. Oly értesítések, melyek a mi izasztólapjaink egymás fölötti előnyeit részletezik, elsőbbségben részesülnek azokkal szemben, melyek nem egyéb, mint puszta elismerőlevelek. Ezen izasztólapok minden elsőrendű üzletben kaphatók. A 300 pár harisnyatartó ez év augusztus havában lesz szétküldve. A 300 nyertes hölgy neveit betekintés céljából készenlében fogjuk tartani.
I. B. Kleinert Rubber Co., New-York
 London, Páris, Hamburg, Wien, Milanó, Brűssel.

Széljáték - harmonika
 Ujdonság! Főléges zene!

 E hangszer kerti házikóra, rudakra, fára, lakóházakra stb. lesz alkalmazva és ennek hangjai és akkordjai már a legcsekélyebb szélnél is valóságos és kellemes művészetet nyújtanak. A széljáték-harmonika 28 cm. hosszú és kerül darabonként csak 3 koronára. Székelydél útjával melletti a cs. és kir. udvari szállító által.
KONRAD JÁNOS
 szállítóháza, Brűx 1346 (Böhmen). — Tessék gondosan illeszkedni több mint 3000 képet tartalmazó árjegyzékért kérésre ingyen és bérmentesen.

Betegtoló-kocsik
 az utozán és szobában való használatra. Képes katalógus ingyen.
 Keleti J. Bpest, Koronaherezeg-u. 17.

SZOBORÁNCZ
 GYÓGYFÜRDŐ Ungmeryében.
 Glaubersós, hideg, kénes, 70s viz. Gyomor- és májbetegnek magyar Karlsbadja.
 Fürdőidény: május 15-től szeptember 15-ig. Előidény: május 15-től június 1-ig. Utóidény: szeptember 1-től szeptember 15-ig. 30 % árengedményvel a lakásoknál.
 Ez a magz nemcsak páratlan gyógyviz. mint ivógyógyászati segélyt nyújt gyomor- és bélbajoknál s alhasi panaszoknál, makacs székrekedésnél enyhén, oldólag hat, májajoknál, epehomok és epakövekre oldólag hat. Vérnyomásoknál, szédülések, hűdés, gutaütés, rohamoknál vérvonólag, felszívólag hat, csúszos és kövénys háttalmaknál e kör okozta érési termékekre, elrakódásokra az ízületekben, azok oldására és kiküszöbölésére hat. Kövérég, szívhalmozódás ellen, cukorbetegségnek, vesébbajoknál egy a cukor-, mint a fehérje-kiváltást gyorsan és kedvezően befolyásolja.
 Mint fürdő hőforrása izadmányokat, daganatokat, izületi és csontbántalmakat, csontszétledvezen osztja. Görvélykóros dagadt, fekélyek ellen, méh és méh közöti izadmányok, hasbirtya izadmányok felszívódását elősegíti, a legkülönbözőbb makacs idült betegségek ellen bámulatos gyorsan hat.
 Vasúti állomás: az Alföldről és Pest felől jövőknek Ungvár, a felviek és illetve Kassa felől jövőknek Nagy-Mihály, honnan kényelmes bérkekkel 1 és 1/2 óra alatt elérhető.
 A víz otthon is sikerrel használható. Árát egy nagy láda 40 üveggel 20 kor. kis láda 20 üveggel 11 kor. A víz a vasúton szállított kedvezményben részesül.
 Megrendelések és tudakozások: „Szoboráncz gyógyfürdő igazgatóságának Szoboráncz gyógyfürdő” címzendők. Posta- és távirat-állomás helyben. A fürdő igazgató-orsza: Dr. Russay Gábor Lajos.
 A fürdő igazgatósága.

Rozsnyay Mátyas chininezukorkája izületi chininből.
 Többszörösen kitüntetve, 1869-ben a magyar orvosok és természetvizsgálók fűmei vándorgyűlésén 40 arany pályadíjjal jutalmazva.
Láz ellen!
 Nem keserű!
 Legjobb szer láz, vándorlás, malária ellen, különösen gyermekeknek, a kik keserű chinint bevenni nem képesek.
 Valódi, 11468 ha minden egyes piros oszmalgólappal.
 Rozsnyay Mátyas névalírása olvasható. 11306
Rozsnyay Mátyas
 gyógyszerész-tára
 Arad, Szabadság-ter.

Mig eddig a régi bérbetegségek, a legkülönbözőbb súlyos idegkórok (neurasthenia, vitustancz), a sápkór, a női arczot elégtelenítő pattanások s a női nemű szervek folyásokkal kombinált hurutos megbetegedéseinek kezelésénél csekély értékű idegen vizekre voltunk utalva, 1923
a PARÁDI ARSEN vízben vastartalommal
 olyan kincsünk van, mely minden eddigi arsensavas vizeztől (Roncegno Levico) hatásosabb, könnyebben emészthető s manapság már, minthogy legelőbb orvosi tekintélyünk felkarolja s a fogyasztók egész serege dicséreti hatását, hazánkban csaknem kizárólagos keresletnek örvend.
 Egy postaláda (7 palack) parádi arsen vastartalmu gyógyvizet Magyarország összes postallomásaira 6 korona 50 fillérral bérmentesen szállít a cs. és kir. udv. szállítóháza által.
Főraktár: ÉDESKUTY L. tító, BUDAPESTEN.
 K ató minden gyógyszertárban és megbízható fűszerkereskedésben.

David Károly és Fia
 doboz-, papír- és szabad. fémkapocgyára
 Budapest, I., Mészáros-utca 58.
 Telefon sz.: 41-48. Sürgőnyezim: Cartonage.
 Gőzerőre berendezve.
 A magyar kir. dohánjövédék szállítója.
 Napi gyártás 150,000 doboz.

VASÁRNAPI UJSÁG
 23. SZ. 1908. (55. ÉVFOLYAM.)
 Szerkesztő: HOITSY PÁL.
 Főmunkatárs: MIKSZÁTH KÁLMÁN.
 Budapest, JUNIUS 7.
 Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.
 Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A „Világkronika”-val negyedévenként 80 fillérrel több.
 Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

BRANYISZKÓ BEVÉTELE.
 Irta Mikszáth Kálmán.

A MI A JÓLELKŰ MUZULMÁNNAK Mekka, az lett a magyarnak az 1849-iki újévre Debrecezen. Oda helyezkedett el a kormány, az országgyűlés és a bankó-prés. Debrecezen főváros lett, a Hortobágy meg Városliget.
 Hát nem volt ez kis dolog. Egyszerre megváltozott a hadi taktika is. Debrecezen védelme lett a legkivánatosabb feladat. Hiszen ott van minden. A bankó-prés is. A szent korona is. A tekintetes képviselő urak is ott vannak és jóízűen veszekednek ékesen kifomált óráccikkal, míg a jó honvédek hóban-fagyban véreznek a csatatereken.
 Gőrgői ez időben a felvidéken foglalt állást. Január végén Lőcsén tartotta hadiszállását, Kassán gróf Schlick fektűt és farkaszemet nézett vele: „Egyikünk itt hagyja a fogát.”
 A helyzet igen érdekes volt katonai tekintetben. Schlick Kassán van, Gőrgői Lőcsén, Klapka Tokajban. Ha Gőrgőit megveri Schlick, akkor könnyedén elbánhat Klapkával s nyitva van az út Debrecezenig, akár el is foghatja az országgyűlést. Ha ellenben Gőrgőinek sikerül Schlicket a Klapka Tokajnál „esjett” táborra felé szorítani, akkor két tűz közé fogva, pozdorjává töretek. Schlick tehát közbűl esett két magyar seregnek s pozíciója roppant veszedelmes volt. Úgyde az volt a Gőrgői is, mert annak a hátába viszont Gőtz és Jablonowski osztrák tábornokok közeledtek, némifogva Gőrgői ép úgy szorulhat két, sőt három tűz közé, mint Schlick. Párbaj volt ez életre-halálra, egyenlő sánssal.
 A magyar vezér töprengett is rajta, hogy szabad-e ilyen helyen elfogadnia az ütközetet, mérlegelte az esélyeket és úgy kellett látnia, hogy az osztrák mégis előnyben van, mert az tudja a Gőtz és Jablonowski mozdulatait, kiszámíthatja, mikor ér ide egyik vagy másik, míg ellenben Gőrgőinek nem volt biztos tudósítása a „partnere”, Klapka hollétééről, csak sejtette, hogy Tokajnál lehet, s ismervén a Klapka jó szimatját, föltételezte, hogy kitalálja, mit kell tennie.
 Csakhogy mit ért Gőrgőinek a dolgok logikával való mérgetése? Oly pokolian volt felállítva a dilemma, hogy a szabad elhatározás ugyancsak szűk területre lapult össze.
 Kitérni a megmérkőzés elől, ez látszott

A BRANYISZKÓNÁL ELESETT 48-AS HONVÉDEK SIREMLEKE SZEPESVÁRALJÁN. — Jely Gyula fényképe.